

I. Листи з пекла

(АНТИХРИСТ ДО ЛЮЦИПЕРА)

II. Лист шинкаря до чорта

і інші оповідання.

Ціна за книжку 25 центів.

Накладом „Руської Книгарні” у Вінніпегу.

1914

з „Народної друкарні”, 901 Мейн ст., Вінніпег. Ман.

Що Ви читаєте?

Великим скарбом для чоловіка
є добра книжка!

Такі користні книжки діставате за посередним надісланем
трохи в РУСЬКІЙ КНИГАРНІ у ВІННІПЕГУ 850 MAIN ST.
Власні видадя є слідуючі.

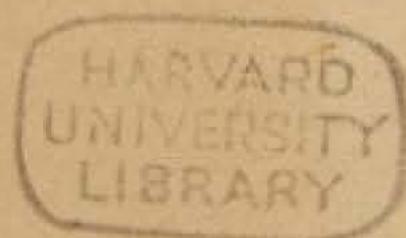
РУСЬКО-АНГЛІЙСЬКИЙ ЛИСТИВНИК, або наука писання листів, взори руських і англійських листів у всяких случаях жити потрібних, як також взори листів бізнесових, ушімнень, просеб і т. п. 288 сторін друку лише	75 п.
Провідник, практичний самоучок до науки англійської мови без помочи учителя зі словарем	1.50
Товариш-англійський Тлумач	60 п.
Геновефа повість з старих часів	30 ,,
Слово правди, написане священиком Петровом	15 ,,
Про чудеса святих Дамазія і Панкратія	10 ,,
Правовірний Католик	5 ,,
Христос охотно прийме грішника	5 ,,
Без Бога на світі	20 ,,
Важніші права Канади, або канадські параграфи	35 ,,
Підстава Християнської віри	25 ,
Вірність настірська Ісуса Христа	5 ,,
Оборона Віри, або пояснене чому і як вірити в Бога	25 ,,
Фармазони, або як 30 господарів записали ся чортови	25 ,,
Оповідання для дітей. Гарна книжочка з образками	25 ,,
Казки за Жидів	10 ,,
Рицар і смерть	5 ,,
Нові пісні з старим кінцем, друге доповнене видане	25 ,,
Робітничі пісні, про долю канадських робітників	25 ,,
Лист шинкара до чорта і листи з пекла	25 ,,
Розмова Поліка з Русином	10 ,,
Воскресене Лазарі	25 ,,
Сім мудрців	25 ,,
О терпеливій Елені	20 ,,
Найновійше чудо в Ченстохові о мордерстві Кевонда	15 ,,
Канадські оповідання	15 ,,
Історія о гарній Мательоні	25 ,,
Коротка Історія церкви	25 ,,
Гостинець з Канади	5 ,,
Батько	5 ,,
Чому попи не жenять сi	10 ,,
Порадник для жenщин котрi хотять бути здоровими	15 ,,
Збірник найкрасших байок	25 ,,

ЛИСТИ З ПЕНДА

Антихрист до Люципера

PETER SLUSARCHUK
260 HANOVER ST.
BOSTON, MASS.

XPA 3936

053x134

PETER SLUSARCHUK
260 HANOVER ST.
BOSTON, MASS.

Пекольні листи.

(Моя стріча з Люципером).

Не знаю, чи є хто у нас такий, щоби не чув в житю про „Лису гору“, де то збирають ся всякі нечисті лиси, як чорти, чарівниці і т. д. Чув і я не раз про ту ю „Лису гору“, а яко чоловік дуже від важний, я постановив собі, що доти не вмру, доки і не відшукаю і не пригляну ся добре тим народам, та пекольним танцям нечистих сил. Я не боявся того, аби вони мене пірвали на віки віков до пекла, бо я хрещений і миром помазаний, а в додатку, ношу завше при собі посвячену свяченою водою палку, котра важить не богато, лише 8 кільограмів. Впрочім хрещеному Русинови, а ще такому очайдухови як я — то не одно, але й сто пекол нічого не вдіє. А я страшенно палкий, як сира осичина, а упертий, як той гусак, що дзюбком ворота підкидає. Що мені ненаговорили ся і тато і мама і родина і чужі люди, аби дати собі з тим спокій — а я ні і ні! — Робіть мені — кажу — що хочете, втінь голову до порога як курці, а я таки мушу відшукати „Лису гору“ і подивити ся на заправдженіх чортів.

Моя мама вже добре мене знає, отже вже наперед відмовляла що дня рано і увечер по тузинови „отченашів“, за мою душу, при тім плакала

бідна не раз... от, все як мама. Нехай би син і крав і розбивав, то мамі все таки жаль своєї дитини. Розуміється, я ніколи дома правди не говорив бувало все щось нового видумаю, виходячи з дому, бо мама зараз допитувалися: а куди? а за чим? а може певно до пекла?....

Але одного разу вийшов я собі трохи до ліса на прохід — а я дуже люблю по лісах ходити — та зайдов в такі безвісти, що крий Господи! Дуб в дуба, граб в граба, а такі густі, що й неба не видно. Ходжу, блукаю, шукаю де-якої стежки — дарма, і зайдов у якісь яри, та вертепи, а такі страшні, що аж мороз по-за шкіру переходить.

Сонічко вже давно сковалося, стало темно хоч око виколи, а я заліз в якусь гущавину з котрої в жаден спосіб не мож було видобутися. Заблудив. Мені зробилося якось не виразно. Ліси великанські, страшні, іовно у них дикої звірини та розбішак... вправді я їх не боявся хоч би тому, що у мене ніколи не було що красти, але все таки, бути самому в таких лісах, а ще вночі — то таки маркотно, бо звістно, ніч має своє право.

Я змучився страшенно, а і голод мені зачав дошкулювати, але то так, що здавалосься, я був би з'їв коня з копитами. А ту при собі не мав нічого, лише трохи тютюну і мою восьми-кілеву „паличку“, мою одиноку і невідступну товаришку. Я вже хотів кричати: гвавт! — але роздумався. „А ну-ж думаю собі — наднese де чорт якого голодного вовчиска і тоді що?... з'єсть мене без пардону, бо о якійсь обороні в таку темну ніченьку і в таких густих корчах — не було що й думати.“

Мене пірвала страшена лють. Як то? щоби я такий мудрий чоловік, здихав тут у лісі такою глупою смертию? здихав заблудивши, просто зі змушеня та голоду?.. Ні! я зберу усі свої сили, буду дальнє продирати ся крізь гущавини рачки, руками, ногами і зубами буду чіпати ся галузя, каміння, буду ліз доти, доки таки не вилізу. Се не може бути, аби я не вийшов з того заклятого ліса! він прещі не вічний і десь ему мусить бути кінець. — І я справді зірвав ся, аби вишукати яку стежку, а з нею і ратунок, але таки зараз назад упав на землю замотавши ноги в якийсь дикий лісний повій, чи якусь іншу мару.

— Ну, кажу сам до себе — тепер тобі небоже буде „вічна пам'ять і Блажків вокіп“. — І мені зробило ся якось страшно і соромно і глупо... Не дивниця, чоловік хочби і який сильний і відважний, побачивши смерть перед очима, робить ся ще меншим від блохи — таке було і зі мною. Я зачав дуже горячо молити ся, очевидно, в надії, що осьось — прилетить з неба крилатий ангел-херувим, возьме мене за вуха, або за чуприну, та й виведе „з неволі єгипетської і з дому работи“, а про спасеніє грішної душі ані одним словом не подумав. Я молив ся зо дві години, бо таки дуже ще хтіло ся мені жити, але хирувима ані дю-дю! А ту в лісі так тихо — як в гробі... Бр-р-р-р! страшно, я що хвиля затискав капелюх на голову, бо волосе все его до гори вносило — лише від часу до часу чути було кроки серни, лисів і тим подібних звірят. Аж на раз, може яких до двайцять кроків від мене, як не завне вовчисько — аж мені шкіра

на голові стерпла... Слухаю — чалапає і то просто на мене... а ту пітьма, хоч очи вибери! Шукаю сірника — як на нещасті забув дома, чи може таки де й згубив в лісі... Ну, тепер вже амінь! Але — гадаю собі — все одно, вовк, пес, чи сам чорт — а я таки добровільно не піддам ся, буду боронити ся до поганої тріски. Коли я хочу встати на ноги — еге!... не годен, щось як би мене спутало, або таки просто цвяхами прикувало до грубезногого дуба.

— Гей! гвавту! — кричав я страшним голосом — съяті не съяті, грішники — ратуйте! — А ту вовк знов як заричав, але то вже таки майже над самим вухом, а я зо страху помилив ся і замість крикнути на архангела прикликав самого Люцепера: „Гей! — крикнув я що сил — Люципере! ратуй!...

Я ще не вимовив слова: ратуй — а ту як загремить, як зашумить, як за клекотить — страх страшений! здавало ся, що земля з землею спіткала ся і вдарила одна в другу. Я почув якийсь підземний лоскіт, вдарив грім один, другий, десятий... блискавиця осьліпила мене... Та в тій хвили я побачив перед собою страшного потвора. Мав конячу голову, оелячі вуха і котячі очі, а крила мав подібні до лиликових. Він роздятив свою страшенну пащу вишкілив до мене великанські як коромесла зуби і зареготовавши ся, але так, що аж съята земелька затряслася — захрипів до мене справдішим пекольним голосом:

— Ось я тут, чого тобі від мене? — а сам заскретав зубами, то я аж обома руками за крижі

злапав ся. Та прийшовши троха до себе — я перехрестив ся точніс'ко три рази і зараз мені якось стало троха відрадніше.

— А хто ти е — питаю — і яка мара тебе до мене пригнала?

— Я уособлене роспustи і темноти, цар пекла.

— Свяtyь еси Господи! — крикнув я троха зі страху, а троха з привички. А як же ти називаєш ся?

— Я називаю ся Люципер!

— Сусе небесний! — сказав я таки вже добре настраплений, — хиба се вже кінець сьвіта?

— Мій коханий промовив чортисько хитро всьміхаюсь — кінець сьвіта вже справді зближає ся, отже я мушу бунтувати людей проти Бога.....

— Будь певний — кажу — що мене не збунтуєш. А коли-б ти лише попробував, то я-б тобі так моєю посвяченою восьмікілевою палкою боки облатав, що тобі відохтіло би ся раз на завше лапати людей на пекольну вудку.

Чортисько побачивши мою палку; троха скривився, фостом змолов, але зуби так вишкирив, що певно, як бим був не мав нічого при собі посвяченого, то був би мене проковтнув як бузько жабу.

— Знаєш ти що? — каже він до мене — ходи трошка зі мною, я мушу спішити ся до дому, бо далі-далі вже північ, по дорозі побалакаемо. — І ми пішли. Я якось і змученя не чув жадного, був здоров і легонький і не голодний... Нечиста сила

вже щось зі мною помиктила, видно діло, що ловив і мене на вудку, але я не в тім битий.

Провадить мене Люципер, а по таких страшених вертепах, що й не приснить ся тобі ніколи щось подібного, а я все лише оглядаю ся, чи не побачу де-якої знайомої стежки иби втічі до дому. Страх був... — Що то? — гадаю собі — чортови все одно, він гріха не боїть ся жадної карі також, вкрутичъ мені голову як горобцеви, тай пропав на віки віков атрамент! Вправді палиця є здорова, але чоловік ні кому не довіряє.

Але я завважав, що ми зачали йти що раз скорше, а мій чортище таки добре розпустив качалаби. Зі всіх боків, зі всіх щelin gір та корчів почали указувати ся голови ріжнородних потворів. Вони страшно реготали ся, тішили ся, що пеклу нова душа прибула. Розуміє ся, пекольний цар дав би був не знати що, аби лиш мене злапати, бо я бачите, дуже дав ся пеклови в знаки. За мою голову визначена була нагорода: той, що мене живцем до пекла притаскає, мав дістати від самого Люципера ордер ослячого вуха, пяту рангу служби, титул енерала і раз на місяць купіль в крові з християн, котрих доси для пекла налапано. Отже не дивниця що йому самому Люципереви, хоч мільйони чортів має на свій росказ, так було спішно до пекла. Цілу дорогу він мене обробляв, як лише міг, але я твердо держав ся свого. Чорт побачивши що то не з Грицьком справа, взяв ся до мене з іншого боку. „Знаєш ти що? — каже — на що тобі на тій глупій землі так бідувати? Я бачу, що ти не дурний хлопець, запиши мені свою яушу. а бу-

деш мати що сам захочеш. Передовсім дам тобі жити як сам цар, дам тобі велику силу, твоє обличе будеш міг що-хвиля зміняти, зроблю тебе таким уродливим що жадна женщина тобі не остоїть ся; будуть в тебе усі кохати ся на забій, будуть бити ся за твій один погляд, за одно словечко. Усі люди будуть перед тобою чолом бити, як перед Богом, будеш собі вільний свободний, будеш їздити куди лише сам схочеш, будеш сьвіта уживати як схочеш і будеш робити що сам схочеш

Подумай, що тобі з того, що ти віриш в позагробове жите.... бідуеш, гаруеш, не доїш, недоспиш, а все те лише за одну обіцянку що ваш Бог даст вам по смерти царство небесне. Бог — обіцяє, а обіцянка як сам знаєш, дурному радість. Я тобі дам усе зараз, обсиплю тебе такими богацтвами, ласками, що позавидує тобі цілий сьвіт...

Я слухав слів хитрого котюги, а він злодюга так масненько говорив, що аж слинка у роті набігала. Та мене відразу застановила одна річ, іменно, я собі подумав: Гм... видно діло, що він не має права до мене коли просить щоби я записав ему свою душу. Еге, який ти небоже дурний, та деж би я дав ся тобі збити з пантелику? таж і я теж старий воробець, не злапаеш мене на половину! А Люципер так мене просить, так милує, так щебече солоденько... а я зараз і долумав ся, що він не багато вже має часу, а по опівночи ему не вільно вже ходити по землі у своїй власній постаті, лише перекидає ся тоді або в чоловіка, або в яку худобу.

Але що тут мені було робити з бідою? як тут від него викрутити ся? Я таки загриз ся троха. А ну-ж — гадаю собі — буде отак тумана чоловікови байтлювати, аж доки не запровадить до пекла, а що тогди? Вправді, я вже добре бачу, що він не має до мене права, але бо він взагалі не має до нікого з християн права, а преці більше є між нами на сьвіті грішних, ніж праведних, значить ся, чорт прихабарав собі більше душ ніж сам Господь Бог... Затягне мене де в які безвісти, тай друлить коміть головою в пекло і — „шлюс“!

Чортище виняв зза пазухи звиток якихось паперів, а подаючи мені чистий аркуш паперу, просив, аби я підписав ему цирограф, оченидно кро-вію. Я не хтів. Межи нами счинила ся колотнеча, Люципер зразу наставав на мене, аби я підписав цирограф, відтак і просив, ба і грозив, але я маючи при собі свою палку посвячену, не бояв ся его і не хтів підписати. Глинувши на небо, я пізнав по звіздах, що північ вже дуже близенько. Гадаю собі, коби лиш як найскорше к'ягут запіяв, а тогди вже я тебе не бою ся.

— Підписуй цирограф — крикнув Люципер — бо зараз тобі голову вкручу.

— Не підпишу! — кажу.

— Підпишеш?

— Ні не підпишу! — Пекольний цар свиснув — а тут злетіло ся всілякої погани така сила, що травизіля, що піску в мори. А я нічо, лише держу обома руками мою восьмикільограмову палку і кажу: — як котре з вас мене діткне ся, тому заразісько морду розлупю отсею палкою. Вони

в съміх бачите, певно незналъ, що моя палка була посвячена. Притlopала ся до мене якась сухоребра та забута чарівниця та хтіла мені своїм шерстким пальчиком помід ніс тикнути, але як я тикнув її палкою по зубах, то аж ногами накрила ся. Люципер станув очевидно в її обороні. Взяв мене за руку, буцім деликатно і таки просто тягне в якесь озеро. Я прошу ся: пусті! чого хочеш від мене? адже я чесний християнин і до мене лише Бог має права та Єго ангели, — він таки ні. Вже затягнув був мене по самі коліна в трісте, бо й решта погани мене зі всіх боків попихала, але я бачучи що біда, крикнув: — Господи Боже! а тебе нема? — а в тій хвили запіяв когут, а вся погань як не зачне вдирати.... аж земленька трясла ся та стогнала. При мені лишив ся лише один Люципер, котрого я держав за хвіст рукою, сам не знаючи, як і коли се стало ся. Він просить ся, лебідить: „пости меме мій любий, мій солоденький голубчику, я тебе вже ніколи не зачіплю, нічого злого тобі не вчиню — лише пусті!...“ А я як не оберну палки грубшим кінцем як не зачну періщти — Господи съятив, аж тріски летіли! — А шляк-би тебе трафив, драбе собачий! а ти хтів мене до пекла запровадити?... і луплю, аж упрів. Люципер втік аж тоді, коли мені ліва рука, котрою я держав его за хвіст, зімліла, а втікаючп, крикнув мені здалека: „Ми ще здиблемо ся в темнім кутику!“....

Я відітхнув глубоко й почав оглядати ся за стежкою. Та в тім побачив на землі той самий звиток паперів, котрий чорт витягнув був зза ча-

зухи. Він згубив оті папери в часі, коли я єго молотив палкою і сарачиско не мав вже навіть часу підняти та сховати. Я вже хтів плюнути на сі папери, але опісля роздумав ся і забрав з собою. „Хто знає — гадаю собі — що там е, може що й цікавого?“....

Віднайшовши стежку — прийшов до дому вже над ранком. Але ще по дорозі я відігнав палкою від себе більше як двіста чорних псів, що на мене в'їдали і полохали.

Приходжу до дому, а мама в плач: — Сусе небесний! а тобі що — каже — а ти ж де був? а подивину ся на себе. — Я дивлю ся — і справді троха наполохав ся, я цілій був окровавлений, а в ліві руці ще щереть була з чортячого хвоста. По хвили мама успокоїла ся переконавшись, що я здоров як риба.

— Мамо — кажу — давайте їсти, бо просто вмираю з голоду! — Мама поставили мині гладушник молока і пів бохонка хліба. Я все те змолов в мить, як на млинку і ліг спати. На другий день взявся до відчитування згублених Люцинером паперів. Були се листи Люциперового пророка, Антихриста, котрі він писав до свого пана і начальника. А що у тих листах я знайшов дуже цікаві річи, то й рішив ся їх видрукувати та розкинути по сьвіті, аби люди знали, що чорти про нас думають.

Листи сі подам запорядком, так як були зложені.

Антихрист до Люципера.

(Лист перший.)

Коханий Люципере!

Ти дуже мудро зробив, що мене прецінь вже раз зіслав на землю та заіменував енералом усіх чортів на Галичину і Буковину. Твоя помічниця робить мені велику честь і я докладаю всіх сил, аби добре вивязати ся з сеї задачі і тебе, о царю підлоти і темноти, вдоволъти. Я майже певний, що коли поверну до пекла, то ти, батьку Люципере, урядиш мені обіцяну купіль з крові моцарів сего съвіта, з'еднаних доси для пекла.

Постійною моєю резиденцею є добра, пеклу заслужене місто Львів, хоч часто навідуєсь також до Чернівців і до Krakova. Замешкую корито брудної Полтви, а в наглих случаях, як на примір, на случай подибання на вулиці попа з кропилом, або редактора поступової газети — ховаюсь в першу ліпшу куну съмітя, болота, або таки лізу в калабаню. Съмітя, болота та ріжних смердячих баюр — є в Галичині нівроку тілько, що тутешних зараливих мікробів не винищить жадна люцка сила. Галичина з того славна.

Тобі батьку Люципере, добре там в теплім пеклі панувати та розказувати, але йди но ти небоже ту, а понюхай, чим пахне! Церковні пастирі, або

попи, котрих ту взагалі є більше ніж овечок, вже мені так кропилами боки облупили, що часом по кілька діб з калабані не вилажу. Ой, тяжка то служба, дуже тяжка, але на славу твою і цілого пекла — працюю, аж трохи мене не раз пляк не трафить. Ти бо мій батьку Люципере, і не маеш найменьшого виображення, що ту не діє ся. Та ту вже цивілізацією зачинає пахнути. Небеса зробили нам страшного збитка, створивши якихось демократів, радикалів, консерватистів, соціалістів, анархістів, атеїстів, комуністів і стила мама знає яких ще „істів“, Ціла бранжа отсих „істів“ нікого не видить, лише одного хлопа. Бідний той хлоп і хоч я чорт, а таки мені его жаль. На него кидають ся всі і друть на всі боки, той собі, а другий собі. Попи хотіли би, аби хлоп молив ся, постив і так о сусіїхристі, зносив до церкви приноси, в виді: сувічик, лямпів, офірок, качок, ковбас, книппів, яєц і т. п. Дідичі радіби знов собі его задержати, аби було кому гній возити, орати, сіяти, збирати, чботи чистити та фирманити. Соціалісти кричать знов: гвавт! давайте хлопам безпосередне, тайне і загальне голосоване. А на що? очевидно на те, аби їх повибрали послами, а в нинішніх часах, дістати ся першому ліпшому калакуньови до віденського парляменти і брати десятку денно лише за те аби на коменду якогось там другого вушобийника вервщати — то преці щось значить тим більше, що гисячі розумних, образованих і справді інтелігентних людей здихають просто з голоду. Анархісти знов хотіли-б, аби хлопи множили ся по вулиці і в білий день як собаки, а то для того, аби їм було

вільно безкарно заспокоювати свої дики похоти, мордують часто цілком невинних людей, аби просто вимусити на людях пострахом те, чого ім не хотять дати добровільно; комуністи горлають: що твоє — те і мое, а мого не руш, бо ти зуби вибю. Атеїсти, ліберали і т. зв. соціальні поступовці, учати хлопа невірити в бога, а тимчасом, вони й сами же знають, що хто перестає вірити в Бога, тим самим перестає вірити і в чорта. О, се теж дуже небезпечний елемент. Кажу тобі батьку Люципере, що всі за хлона аж бути ся, ріжуть ся, бо кождий бачить в нім своє „спасеніє“. А хлоп тутешній досить був давно дурний, але тепер, то вже ходить, як замотиличина вівся сам не знає кого має слухати і се для пекла найгірше, бо хлоп задуманий, не має часу грішити, а не потребую тобі доказувати, що і я теж найбільше числю на хлопів. Богатих панів е дуже мало, а вся прора інтелігенція, т. е. панки і лідианки, то такі зведені, такі знищені скарловатілі, виглядають мов оселедці в бочці і ані двох-трох років не будеш ним в пекл води возити. А яке то все премудре, то нехай ім корч ноги покорчить; і Бога буцім хвалять і чорта не дражнят. Отже кажу тобі, батьку Люципере, усі політичні партії чигають на хлопа, так як ми на їх луші, а хлоп дурний слухає, раз одного, другий раз другого і так даліше, а потім ходить збаламучений і лише придумує, хто мав рацию. Правда, що се ніби вода на мій млин, бо хто лише раз заколибає ся в своїх релігійних переконаннях, той вже по віки ходить неспокійний і непевний самого себе. Воно правда і те, що хлопови не так

то знов і легко відібрati віру, якби то на перший погляд здавало ся але відібравши раз, робить ся з него просто звірюку, тим гіршу, що уміючи говорити. Усі учать хлопа політики, а кождий на свiй спосiб. Пани та дiничi уживають до сего дiла ковбас та цигар; соцiялiсти i рiжнороднi поступовi — грають на найчуткiйшу хлопську струну, котрою е: виборче право, лiси i пасовиска i т. п., одним словом квестiя хлiба; комунiсти i анархiсти вербують собi хлопiв ширенем вiльної любови, а попи обiцянками царства небесного, або пекольного. На мое щасте, доси ще не знайшла ся анi одна людина котра-б учила хлопа не виключно самої полiтики, але цивiлiзацiї вnагалi, то значить, не учать управляти ролi, закладати усяких просвiтних товариств, не учать торговлi, рахункiв, тої ко-нечної економiї, не учать варити трункiв не пiti, глупого тютюну не курити, а ще глупiйшої табаки не заживати, нi, лише полiтики. А хlop, а особливо галицкий, як розполiтикує ся, то по трох або чотирох днях, власної свинi на обiстю не пiзнає, ба й чве псами як чужу. I дуже добре дiє ся. Бо прошу я тебе, о царю пiдлоти та злодiйства, на що хлопови науки? Вiн був дурний е i.... мiгbi дурним i здохнути, якби лише небеса не зiслали тих „iстiв“, котрi таки колись нарозумять ся i зачнуть хлопа на свое навертати.

Найважнiйшoю рiчию на сiвiтi є нинi — знаєш що? Грiш. Батьку Люципере, грiш — то наймудрiйше твоє дiло i ти не мiг лiпше i виразнiйше задокументувати своєї сили i генiя. Грiш є нинi всiм, e тою точкою довкола котрої цiлий сiвiт кру-

тить ся; гріш є кісткою незгоди, причиною ріжнородних сварів колотнеч, бійок, процесів і злочинів; цілию чоловіка нині є: здобути найперше гріш а описля любов жenщини, чи мущини; гріш є одинокою метою найбільшим ідеалом, найгорячійшим бажанем, а рівночаспо, сьміло можна сказати і найбільшим добром і щастем чоловіка в нинішнім суспільно-економічнім устрою. Хто раз здобуде гріш, той здобуде з ним все що лише до щастя на землі потрібне, отже: здобуде вигідний, незалежний біт, цілковиту і майже нічим необмежену вольність розпоряджування своєю особою, здобуде образоване, повагу, загальну, хоч може і не завше ширу пошану, здобуде легку спосібність відгравати комедії, то значить, може удавати тогди дуже легко благородного, гуманного і гонорового чоловіка; з грішми здобуде чоловік привязане людей, слуг, а навіть собак, дальше, здобуде право забирати голос у всяких можливих і неможливих горожансько-суспільних квестіях; одним словом з грошем здобуває чоловік справдіше щастє і рай на землі, що іменно й є головною точкою нашої програми на землі. Отже сьміло можна сказати, що гріш є першою цілию в житю чоловіка, бо кожий старає ся найперше здобути гріш, а доперва тогди віддає ся ділам ідеальним, шляхотним, т. е. таким, котрі не мають нічого спільногого з мамоною, або інакше: чоловік найперше напихає жолудок, а доперва описля учить ся, або і молить ся. О тім, що ніби властиво є і бути повинно ідеалом чоловіка — вже давно забуто; нині і любов, тає перше і необхідиме природне усліве істновання людкости, вис-

тигне дуже швидко, коли забракне гроша; нині навіть молитва тим „щирійша“ і буцім богатша в наслідки, чим більше заплачено за неї злота. До житя має лише той право, хто має гроші, а кому їх забракне, той проето здихає з голоду в найстрашніших муках; очевидно, хто хоче тих мук уникнути то бере по просту мотузок і на гиляку!

Нині вже до того дійшло, що посідане грошей, уважають люди яко щось, без чого не можна-б навіть називати когось чоловіком; мати грощи — значить тілько-ж, що бути одним словом, „порядним чоловіком“; робити гроши — значить у багатьох людей тілько-ж, що виповнювати съяті моральні обовязки. Хто не має грошей, той не має голосу, той не має права до житя; хто не вміє, або не потрафить робити гроший, або хто взагалі не має до того таланту — той по думці більшої частин людкости, е неробою, ліньюхом, паразітом, або інакше: хто хоче жити, той мусить — мати гроши, бо як ні, то здохне з голоду і зимна і то під плотом до сітя найдженого і до безміри напитого богача.

Чи ти добре чуеш, батьку Люцинере, і чи ти зрозумів, яку вёликанську ролю відграє нині гріш? Послухай: Наколи-б усі люди мали однаково богато гроший, тогди пекло мусіло би на тім страти, бо на съвіті запанувало би зглядне щасте, наступив би застій, людність меньше-б рухала ся і меньше-б грішила, отже велика часть з них пішла-б або простісько до неба, або на якийсь час до чистилища а пекло вийшло-б на тім так, як Щепановський на нафті. Отже добре, що съвіт не інакший, лише та-кий, як е власне. Бо подумай лише, о сило гун-

цвотска, батьку Люципере, коли-б усі люди були однако мудрі, однако спосібні, однако сильні і од-кіна мали прикмети тіла і душі — то чи тогди був би на сьвіті гріш потрібний? По моїй думці — ні! бо тогди кождий вдоволив би ся тим, що має его близший, не було-б тої жажди уживання світа, не було-б борби о право першеньства. А так, маємо нині розумних — хоч дуже мало, — меньше розумних, дурних — тих найбільше, — ідіотів, маємо спритних, запопадливих, амбітних, харлаків, калік на тілі і духу і т. п. Всі оті спритнійші, спосібнійші, і розумнійші, понакрадали собі усого полосатком, нагромадили цілі мішки золота і жиуть як бомки, та съміють ся в кулаки з тих дурнійших, калік і т. д., будячи рівночасно заздрість у других, менше дурних і пожадливих. Звідси й походить сеся борба о гріш, а борба справді чортівська і тут найменьше душ ловять чорти у сіти.

Другим щасливим твоїм помислом батьку Люципере, було поділене суспільноти на ріжнородні касти, то е, на у привіліюваних, менше у привілійованих і невольників, хоч властиво і се витворив гріш. О, злодію над злодіями! зійди сам на землю, а переконаеш ся, що ту е: треба лично бачити оту шару юрбу, якими косими котячими очима дивить ся вона на лискучі повози магнатерії!... Ах, аж моя темна душа радує ся, трохи мене тисяча чум та холер не пірве з радости!...

Але слухай дальше: одиниць, справді богатих, е ту небогато. І дуже добре для нас, бо чим більше бідаків, тим більша нужда, а чим більша нужда тим більше гріхів і тим богатші тогди для мене

жнива. Вправді є на сьвіті краї і людності, котрі не можуть йти в порівнанні з Галичиною або Буковиною і там треба буде щось дуже зручного придумати на лапане душ. Але тут не треба на разі нічого.

Але ти, мій батьку Люципере, певно дуже цікавий знати як воно, що і куда? Отже так: коли ти мене зіслав на землю туманити і так дурних людей, то вже минули сотки літ. Я крутив ся лихом знає куда, по всіх можливих державах і краях, але всюди мене проганяли, вискородивши добре боки. Оттак я ходив, блукав ся по сьвіті, і думав вже, що пекло — ось-ось ізбанкротує. А ж зайшов якось нехочачи до Галичини. Тут мене розуміли, тут ми не приняли з отвертими раменами і я тут рішив ся заложити нову кольонію, а все для тебе і лише для тебе, старий драбуго. Признаю ся, що я й сам ніколи несподівав ся, аби міг в 19. віці, в середині Європи, знайти таку Азію. Се справді лише чортovi таке щасте лучить ся.

Галичину замешкують два народи, а то: Русини і Поляки (про жидів не згадую, бо їх повно здаєсь навіть і на місяцю). Се народи наскрізь безчинні і ліниві. Славянський народ взагалі, а галицький спеціяльно, є народом, якби навмисне сотворений на те, аби було що другим народам показувати яко взір оспалості та лінивства. Сі народи то лише заваджають культурі і за се нехай буде пеклу слава по віки, що такими їх доси задержало. Галичани, чи то Русин чи Поляк, любив би мати богато грошей, любив би жити по паньски, але до інтересу не візьме ся, бо гнилий як кінь; псяві-

ра має добру голову, спосібний — лише лінивий. По більшій частині уходить за консерватиста, т. е., держить ся давніх мод і укладів. Тому панує ту страшенну нужда, так що навіть я — а чуеш батьку? — навіть я часом не маю що в пащеку вложити! Чудно і дивно, що сей народ так терпеливо зносить сю нужду, інші на їх місці, то були-бся вже давно помордували — в Галичині тихо і ручу тобі батьку Люципере, що еслиб не я, то Галичани виздихали би з голоду як руді миши в тім переконаню, що вони є мучениками і по смерти йдуть просто до неба. Але я не спю і від часу до часу щось змайстрю, аби їх порухати.

Одна річ, котра в високім степені улегчує мені чортівську роботу в Галичині і на Буковині, то склонність тутешніх мешканців до так званих дурничок, но — і їх глупота. Особливо сесю послідну прикмету використовують всі, почавши від громацького пастуха, а скінчивши аж на мені. Переїжджий Галичанин є страшенно біldний. Рільнітво, дякуючи прихильним пеклу обставинам, цілком упало. Промислу нема майже ніякого, лише один промисл нафтовий трохи був заблищав, але я ему швидко урвав лоб; я обмотав в свої неомильні сіти головних его ініціаторів, як: Зіму, Щепановського, Вольського, Одживольського, і багато інших, а навіть бувшого намісника Галичини, а відтак і презедента австрійских міністрів Баденього і вони, нехай буде тобі батьку і лотре Люципере, слава — скомпромітовані на віки віков.

Галичина, дякуючи моїм штучкам, грязне що раз глубше в болото. Все що живе, кричить: гроший

і хліба! хліба і грошей! але само не годно собі дати ради. А се для мене теж дуже добре. Нехай на разі лише мріє про гроші, а коли ему се навприти ся, тогди буде красти, ошукувати тогди буде просто розбйом видирати другим.

Щоби отже мешканців сего коханого і предородного краю не допустити до торговлі, я вмовив в тутешну людність і то так польську як і руску, що торговля є чимось гайдким, нечестним і обиджаючим розумного і чесного Славянина. І вони справді бридять ся торговлею, що їм однако не перешкаджає з найзимнішою в сьвітлі кровію ховати до кишені гроші виграні приміром в карти, на біржи, або в тоталізатора. Я урядив, так, що купець не має тут вступу до ніякого пріличного товариства, особливо до тих „висших верств“, що побирає 30 або 40 проц. — називає ся лихвою, отже управнюванем річи „негонорової“, се так, коли-б приміром 5, 2, а навіть пів процент також не було лихвою, хоч що правда, в меньших розмірах, або, як коли б побиране 15, 20, а навіть і 30 процент податку від кавалка поля — також не було лихвою.

Я витворив в Галичині такі відносини, що о складаню грошей не може бути й бесіди, особливо що тичить ся мужиків і робітників. Бо і як той хлоп може гроші складати? З чого? З тих кількох кавалків поля? Алеж майже кождий з них вже сидить по вуха в довгах: винен за податки, винен за церкву, за школу, винен й жидови за ріжнородні стипі як: поминки, погріби, весіля, хрестини і т. п., Мусів у жида позичити, бо і якже ту справля-

ти доньці весіле, аби пів села людий не наїло ся й не запило ся? Не можна, бо зараз другі съміють ся, а хоч що правда, ті другі ще гірше съміють ся з дурного, що дав найсти ся та напити ся, але як прийде на них черга, то вони також віддають „свою честь“. Поле перестає вже родити і хиба би дурне було, аби родило! Адже і поле мусить відпочати. Хлоп єго перерицькає сюди не туди, як скіння рилом, засіє в мокре, заліпить боронами — а потім нарікає на Бога, що его за щось покарав. Якби так на мене, то я-б ані одному зеренцеви не позволив зйті в Галичині. як тебе лъблю батьку Люципере! Бо нашо-ж давати дурному сто, если вім впирає ся на пятьдесят? Хлоп, а особливо галицький, бойтъ ся всяких нових запроваджень та уряджень, як я съяшеної води. Покажи ему який новий плужок. то він перед ним хрестить ся, як перед „несамовитим“, дай ему січкарню. тобі ще в очи наплює; він волить три дни різати мішок січки на ручній скринці, як годину на машині А що до ґазети, то й не показуй, він з кумом пропе 2 і 3 рињских на ярмурку, але на ґазетку не дастъ: „Е, — каже — мій дід, мій тато без того обходив ся, тай я не потребую, а врешті нема звідки!“ І правду каже, що „нема звідки“. На двох моргах поля, хлоп тримає корову, телятко, одну, або й зо дві свинок, кільканайцять курий і — коня. Батьку Люципере, ти съміеш ся? так е, на двох моргах поля — тримає хлоп коня, бо як прийде ярмарок, то преці і він мусить троха жінку перевірити, а того не знає, що і він і жінка і діти цілій рік робять лишень на того коня. „Е, — каже

— буде свій гній“... Обробив в полі, то зараз і продай конину до стилої мами, а за ті гроші купи пару кірців бараболь, дві безроги, пригодуй їх то на весні купиш пару, та й не таких! Ага! а що дурному по розумови, коли его не має?... Mae хлоп пів морга города, то зараз майже цілий кавалок сіє конопель, ціле літо коло них робить, талапає ся, пряде, а те все рантом варте 3 до 4 рињских! Але господині має два півсетки полотна в скрині! а чим би ся похвалила перед кумою? Десять, або пятнадцять курок кожда тримає, а скажи ї: чому не тримає двіста? — то каже: „та то така ззідж що страх!“ Хлоп переконаний съято, що на свини ніколи не збанкрутує, але годувати більше як двоє — боїться, бо каже: „багато дуже коштує“, а не може того зрозуміти, що тоді й заробить більше. Хлоп ледво оженить ся то дивись, вже й табакирку собі справив і нюхає табаку. Як би то було, щоби він котрому другі вже викають, не нюхав табаки, аби не курив люльки? Mae баба пів копи яец — то сейчас з ними летить пішком дві мили до міста, а то тому, бо там дістане 1 крейцар більше ніж в селі, а того не рахує, що через те стратила сто разів більше. Хлоп сина не вчить ремесла, бо каже — е, того діла на съвіті доста, най так бідує, як его тато“. Ну і скажи-ж тенер батьку Люципер, чи галицький хлоп може думати о зложеню грошай?

Що до робітників — то справа стойть цілком так само. Робітники, особливо по більших містах сего глупого краю, то лише на самі мешканя тратять майже половину своїх зарібків. А де удержане се-

бе і родини, котра часто буває дуже численна? а де ріжнородні інші видатки, як: податки заробкові, то якісь особисто-доходові, карти промислові, дальше видатки на оплачене хрестин, слюбів, похоронів, перевоженя і т. п.?... Що ж тичить ся тих родин, то вони тут справді часто неможливо числені. Прийдеш до хати такого галицького мужа чи робітника, то нічого більше не побачиш, хиба самі діти; множить ся оте дранте, як крілики. Батьки тішать ся більшим числом дітей, а не питає один з другим, що ім ласть їсти, та чим їх по своїй смерти обділить? Такий галицько-руський бідак не встигне оженити ся, то дивись, діти сипляться як з мішка. А нехай-би ему хто звернув увагу що він робить не дуже мудро, що плодить таку карамху дітей, не маючи їм що дати їсти — ну, ну! мавби ся з пишна! Він тобі зараз відрубає як сокирою: „шильний свого носа — скаже — не чужого проса, дає Бог діти, то ласть і на діти. Врешті, жінка для бідного хрисцінина — то одинока омasta.“ І так множать ся і множать ся без кінця і міри просто так, що мою чорну чортівську душу аж сум побирає, де ми таку масу тої голоти помістимо в нашім пеклі. А ти славний чорте над чортами, батьку Люципере, повинен вже наперед пекольний рабунок розширити, добувати новий, „флігель“ і зарядити що слідує. бо Русини як впадуть до пекла такою темрявою — то й самих нас чортів і тебе, чортівського царя, геть до песячої матери порозганяють.

З тим всім однако, як бачиш сам тут справ. дішна копальня золота для пекольного царства-

В краю біда, аж свищить, Русь голодна, як здичілій пес, зачинає ся вже по трох рушати. Я бо вже тут допровадив до того, що статистики вказують найбіший процент умираючих — так би сказати тутешнім урядовим язиком — „на брак сил животних“, а що по правді сказавши, е нічим іншим, лише простим здиханем з голоду.

Наймитів вже більше ніж господарів, комірників ніж халупників, волоцюги вже навіть не волочать ся лише лежать, та штудерують а маючи галицко-руских жебраків, то съміло можеш виповісти Англії війну, котра пропаде як нес в ярмарок разом із своїм найсильнішим морським флотом; в криміналах повно вже і душно, майже так-як в пекольнім „бабеньцу“, вони аж тріщать; постерунки жандармерії також що-раз то множать ся як гриби по дощи, а жандарми з кількох причин не можуть допильнувати людського добра: найперше тому, що того добра взагалі нема, даліше, що за богато волоцюг, жебраків, а в кінці й тому, що жандарми й сами вже не знають кого і чого властиво пильнувати, бо їх круг ділання так страшенно розширив ся, що не збрешу, коли скажу, що ніякий стан, ніяка служба, особливо в Галичині, не є так обтжена, як їх. Таке тут діє ся.

Не перечу, що і між тутешнimi Славянами тут або там подиблеш одиниці богаті, одні, що вже по батьках одідишли маєток, а другі такі що хоч перше нічого не мали, а однако нині тисячками кидають. Перші то родовиті діличі а другі — дуже мудрі люди (катехізм називає тих тругих злодіям), котрі насамперед побивали ся на ріжнородні

висші становиска, позалапували у свої рики всякі інтратні посади, особливо по фінансових інституціях, повидоювали їх добре, а опісля, поробивши ся великими панами — уживають собі съвіта, аж година свитає, кождий з них єсть як бик, пе як губка, та ше й съміє ся з дурного, хлопа котрий за кавалок ковбаси, або вонюче цигаро — вибирає его опісля на посла, значить ся сам на себе плете батіг. Такі одиниці є, повинні, а навіть і мусять бути; нехай одні розумніші громадять золото аж до послідного, а дурнішим — хрін і гузик. Як їх голод і батоги добре притиснуть — вони тоді зачнуть — як вже сказано — красти, рабувати різати ся — а для мене тоді жнива аж любо.

Оті дурніші мужики — нехай буде не во гнів Богови — по цілих днях будуть відмовляти „папері“, але в село з кошиком за яйцями, онучками, або полуйками — нікотрий не піде, бо — встидає ся. Галицкий мужик, а навіть пересічний інтелігент, буде відмавляти корунки, буде читати біблію „житія съвятих“ кождий має страшенно великий апетит на царство небесне! і — знаєш батьку Люципере, що він ще читає? ах, аж мені самому лице палає зі встыду! В Галичині, на сколоні 19. віка в часі пари і електрики — читають... egipske senniki...“ Так е! і то власне тебе повинно дуже тішити! Читає „senniki“ — але промисл, торговла, економія, та взагалі науки пожиточні — нікому й фуркала не тримають ся. Ну, признай сам, батьку Люципере, але так по справедливости, чи в Азії, Африці, а хочби і на бігунах земської кулі, знайдеш,

гарнійше місце на пекольну колонію? Ні, ні ще і раз ні!

Отже, сказано, руский мужик потрафить щлий день молити ся і постити, так, як би Бог на те тілько его і сотворив, аби нічого ніколи не робив, лише молив ся, а закпи собі з него, що він жебрак, дурний, та ліньюх, бо не має в хаті навіть шкірки хліба то він тобі відповість: „Бог дасть“, хоч добре знає, що й Бог з неба не злізе і машини не скине, лише треба таки собі самому хліба роздобути.

Мусиш знати, батьку Люципере, що в тій чудній Галилеї, мимо заперечень правительства і верховядичих сфер, що Галичина таки на добре цивілізує ся — е не багато, лише 3 міліони анальфабетів, то є таких, що навіть „нумера не причитують“. Ну, що ти на се? Вправді є тут вже й троха шкіл, але на щасте, в них також не учатъ торговлї, економії господарки взагалї, рахунків і т. п., лише съпівати, кланятися вимовляти на пять ріжнородні титули, усіх польських król-ів, а що до читаня, то завертають бахурам голови глупими байками, о якихось „„spiących królewnych, księżniczkach““, або розмовами когутів з пісами, а воробців з вірлами і т. п. Отого учатъ в галицких школах. Але спитай такого укінченого сельского ученика з III. нормалки: в котрій фабриці на приклад виробляють найліпше сукно? якого робить ся? на що жди так сильно скуповують яйця? що то є „„saldo?““ або як провадить ся книги торговельно-купецькі? — то він тобі стисне плечима і, замість відповісти що то є сальдо — занитає тебе, з чим его єсть ся?

Але я лишаю собі на пізнійше сесю квестію, а на тепер поверну знов таки до старих руских мужиків, котрих тобі мушу описати докладнійше аби ти зняв, що се справді диво не люди. А воно дуже цікава річ знати, що той руський хлоп єсть, що пе, як і в чім ходить і як взагалі жив? Отже слухай.

Руский хлоп тобі ніколи не встане по сході сонця, до дня ще кавалок, а цілий дім вже на ногах. Боже борони, аби его мали кури завстидати, що скорше позлітали з бантів. Літною порою, а особливо в часі жив — ну, то воно ще дасть ся оправдати коли зірве ся о 2 годині досвіта, але в зимі?.. Встав господар, встає господині, бо чим скорше треба варити обід. Господар бормочучи під носом молитви, пішов до „стайні“, доглянути „худоби“, покрутив ся сюда не туда, перекинув 50 разів суховила, тицьнув десь якесь перевесло, оглянув віз або сани, смер ся трохи на воротах, послухав, чи не піють вже на досвідок кури, чи не йде дехто дорогою, аби ему дав табаки „зажити“ — вернув ще раз до „стайні“, походив ще троха по обістю тицьнув перевесло в друге місце, ба, намацав десь в кишени кавалок мотузочки, оглянув его, сім разів змірав, подумав, до чого-б він міг придати ся --- в кінди жінка кличе обідати. Що до того обіду, то не знаю як хто, але як би так мені казали так кілька десять літ істи такі обіди, то я-б ся всього відрік, навіть снасенія душі, а не понюхав би его. Оті галицко-мужицкі обіди опишу тобі так: як хочеш знати як виглядає борц, то глипни на першу ліппу застоялу баюру дощівки; щоби тобі хоч

одна крупка, або жменя мукиці? ні! лише бураки як ткацкі човна, а крупку, муку, або підбіл, то побачиш хиба у богача! Хліб — чорний, як наші душі, з куколем, з вівсюгою, з половою, з восцяками, а часто і з мисячками. Насербає ся хлон того борщу, з'єсть пів бохонка якоїсь ливоглядної мішанини, котру для скорочення назвім хлібом і — кропка, по тім чекає аж до полуденку, котрий складає ся зтих самих дань, що й обід, т. е. жінка пригріє до вугликів ранішній борщ, або таки й зимний, дасть знов пів бохонка того „хліба“ і чекай до вечера. Бідні люди, т. зв. комірники, то вечері майже ніколи не їдять особливо на переднівку, або і в зимі, в тяжких голодових роках. А если коли і зварить вечеру, то лише тому, бо мусяла в грубі троха просмердіти, аби діти на пецу не позмерзали, а таки баба, воліла би вже аби їй питоменна рідна курка здохла, як має в пецу дурно горіти. Другу потраву, котра звичайно складає ся з мамалиги, помашеної присмаженою на воді цибулею, гречанної каші на пів з лускою, житних клюсок, або так званих вурдяних або макухових пирогів (макуха навіть порядна свиня не хоче їсти а руский хлон ним делектує ся!). Момоко мало в кого побачиш, бо рускі корови вічно „тільні“ і вічно не доять ся. Часом, а й то хиба для ноправи апетиту, дехто варить на другу потраву так зв. квашу, жур, або кісель, (як хочеш знати як то виглядає, то наколоти собі на ріденько глини з землею!) просто накабужає кукурудзяної муки піддасть квасним тістом, а коли трохи підкисне (бр-р-р-р!! аж мені шерсть їжить ся дубом!), від-

так досипле житної муки, потім тото заварить „наслаждає ся“, як пан острігали. Впевняю тебе батьку Люципере, що якблъс так на вечеру висербав таку путню тої саламахи, то мусів бісь до рана тріснути як печена вош. А руский бідний сват потрафить на те з'їсти ще 10 вогирків, миску сирої капусти з цибулию, випити пів коновки води — і якби нічого не видів. Що то значить привичка!....

Попоївши, хлоп іде найчастійше на сусіди, до кума того або тамтого, от побалакати, порадити ся: а де би то ліпше доліса поїхати, а хтоби ему ліпше коня вкував на одну ногу а треба би вести на ярмарок ділетку бараболь і мішок гречаної полови, а хто буде тепер в громаді вітом, може той, може інший, (а він би все був таки найліпший!) або йде просто до корчми. там его тягне магнесом. Є таких богато, що вже горівки не пють а й пива не мають за що — але до корчми він мусить піти. Часто буває, що все те відбуває ся ще перед обідом.

Цілу зиму хлоп майже нічогісько не робить, бо молотити не має що, а ремесла ніякого не вміє. На ніякі зарібки він не піде, бо як би то виглядало, аби він, господар на двох або трох моргах поля, йшов десь до когось на зарібки, або брав ся до якого гешефту. Прецінь в него е, мовляв, „господарство“ — е декувати Богу, „худоба“ „е — каже — цілий лементар!“ — те все кобилі на сорочку! Ціле его господарство ось яке: в попідниранім зі всіх боків хлівци е сліпа хандра, а така файна, що на клубі в бігу шапку повішаєш і не впаде (товстійша й не може бути, бо з'ївши ще в осени два кірці ячменю, то

зн. цілий чо доробок з морга поля — потім єсть вже лише суху ячмінку!) дальше є вічно „тільна“ і вічно гнойом обbamбурена корова, є ще й свиня скулена в три погибели, з покривленими на боки задними ногами, що виглядають як триніжки, 10 або 15 курок з повідморожуваними гребінями, звичайно пес, що літом живе хрушами та хомяками, а в зимі, як де в кого не здохне конина, то живе здаєсь тілько й тим що гавкає, в хаті є ще кромі того кітка, котру на день викидають з хати „на горобці“, а вночі „на миши“, під шіпчиною „статок“, а властиво проста тарадайка, голі копаниці з саний, борона, колісні, пару полудрабків, граблі, коса, десь якась уздечка, пара бечевен — от і цілий „лементар“. В хаті-ж — осмеро або десятеро на пів нагих і позашмаркуваних дітей, звичайно порожна скриня, квадратове ліжко, з довгою мовою сінник подушкою, мисник з п'яdesятьма мисками (лише їсти нема що!) на примурку комина т. зв. „смердильце“, або „йосик“ (се зображає лямпу!) ослін, коновка — і кронка. Над ліжком є ще, правда, жердка, на котрій висить святочна кожушина, але що вона є вічно в секвестрі — тож нема що й говорити про неї. В коморі звичайно є кілька подертих мішків, бочка з капустою, кілька підків з его конини, непки з ситом, рецетом та квасним тістом, стара коновка з вапном, кільканайця замерзлих гарбузів, трошка клаків, кількою повісем, пів фіри черепків — і також крапка. Обісте впрочім голе. З кукурузянки та ячмінки зробив загату, котрою кормить „худобу“, але тої загати звичайно в лютім вже не стає і тоді его „худоба“ роз’їдає острішки, або вимикає стріху.

От так виглядає більше-меньше „господарство“ біднійшого руского хлопа.

Скажи-ж мені тепер, батьку Люципере, чиж можна лишати тәке „господарство“ так на боже провидіне?... Не можна, бо пропала би „праця“...

Що до одежини, то руский мужик під тим взглядом дуже невимагаючий. Кожух, лейбик і сорочка — ціле его одіне, а як справить пару чобіт, то ходить в них 8 літ, латає і латає, а вкінци, коли вже дратва не хоче тримати ся, то просто мотузками обвязує. На обістю звичайно нема більше як 2 до 3 пар чобіт, але в них обувася 10 до 15 душ.

Страшна річ, я просто не можу того зрозуміти, як той народ потрафить так жити! Єго мабуть вже не вчепить ся ані холера, ані чума, ані ніяка біда! Він все зносить, все перетерпить, бо має надію, що за те дістане ся до неба! Дивне диво!...

Радість в хаті руского хлопа побачиш хиба тогди, як народить ся дванайцятий, або тринайцятий бахур, або як вмре старий тато, котрий лишить вже синови зо два „кавалки поля“, або взагалі, коли хлоп справляє яку стипу. Е, тоді хлоп вміє показати ся на весілю, поминках і т. д!... — Хлоп „ріже“ навіть корову (очевидно таку, що за кілька днів мала вже сама добровільно „зарізати“ ся!), бере на кредит пиво, горівку, муку і бавить ся, а потім гине з голоду як нес, та, наївшись вогирків або сирої капусти — лише спльовує та жалуєсь, що его „пече згага“. Отже съміло можна сказати, що галицький хлоп єсть мясо лише тогди, коли вже втратить всяку надію на вилічене корови, свині, або курки!

Так єсть руский хлоп і так вбирає ся. А що він робить взагалі, о тім напишу тобі в другім листі, але як ти батьку Люципера, не пукнеш зі съміху, то я не чорт і не Антихрист!

Кінчу мій перший лист, бо дуже часу не маю, тепер як раз рускі політики „роблять“ віча, отже я мушу чути і всюди мушу бути, аби знати, що вони там радять і чим хлопови хотять голову закручувати. Отже будь здоров старий драбе! Цілую тебе в самі крижі.

Твій

Антихрист.

P. S. Поздорови там зелізними вилами моїх знакомих: Зіму, Шидловского, Віктора, Енджеїовича і других — та напий ся за мое здоровле троха кипячої смоли...

ЛІСТ ШИНКАРА ДО ЧОРТА

та інші оповідання.

Лист шинкара до чорта.

,,До Його Люципирської влади і всего пекольного табору в справі спільної праці на поля людства!“

Повідомляю Люципира і весь пекольний табор, що я отворив склад з ріжними напитками: вином, пивом і горілкою, і так штучно з'умів заправити марфу, що хто тільки раз покуштує сього трунку, то він не покине його і лиш в ньому находити-ме осолоду. Отже ціль моя, щоби з'еднати до напитку як найбільше людей і забрати від них все що они мають: гроші, худобу, поле і все, тож конечно треба щоб они як найчисленніші заходили до моого складу. А твоя річ робити, щоб вони чинили переступства, повняли гріх перед Богом, почім слідувалиб іхні тіла і душі в твої руки. Я вважаю, що нам треба злучити ся до купи і справа вийде гладко як по маслі: для того ж конечно нам завязати спілку. І так: ти до мене провадь перше всого молодіж, а я постараюсь так збунтувати її, щоб відверталась від послуху своїх родичів, та не ішла за кличем моралів і добрих діл, а щоби плекали в собі упадок чести і съягости, та будували собою найпостидніші товариства і найгірший переступ закону Божого. Се парша і найважнійша точка, щоб нам завабити сю верству до пянства, а певно використаем із сего я і ти. Бо на чим же полягає більша вага людського розвитку, як не на молодіжи? Молодіж зіпсувати, бо она немов під-

валина під будинком, а тоді під'упаде весь людський рід морально і духовно. Она тоді не буде корити ся старшим людям, і науки Христової не буде слухати. Святість і добрі звичаї она кине об землю і в неї не буденич, — мізерія та глупість от шо буде. В церков ходити не будуть, коли правити меть ся слово найбільшє вроцисте, тоді они будуть грати в карти, съпівати скверні пісні, та приговарювати пусті слова, від яких встидно христіянському імени, словом таке чинити муть, що послідне та нікчемне. Біблія в них не буде цінною книжкою, а книжки перевовнені глупостями будуть в них осолодою. Зле діло в них буде добрe, а добрe — зло, буде в них підлотою. Они хапнуть ся послідної мізерії. За той предмет возьмуть ся, що погубить їх. Деморалізація, як тісто на дріжу, рости ме, доми роспусти побільшать ся. Крадіж, убійство, ненавість і шахрайство загорнуть під себе більшість людства. Они відцурають ся своєї рідні, батьків і матерій, братів і сестер, ними встидатимуть ся. Своє рідне їм обридне, а чужого не вгонять — лишуть ся нї на сім, нї на тім. Се буде причина моого трунки! Отже коли так поступлять із замолоду то без сумніву і на старість так чинити муть, а на решті всі они у твоїй паші опинятися через заслуги злих тіл.

Родичі через злий поступ діти впадуть у турботу і також приходити муть до моого складу, щоби напити ся трунку, а котрі хотіли тверезо жити, тих ти намовляй, щоби приходили до мене. Я до них як брат заговорю, прихильно заманю солодкими словами, вдам перед ними, що приятель я їх, і так загорнимо цілий залог людства, Мій напиток не

тільки що забере від них гроші, поле і весь їх заробіток, а спине також все те, що прямує до всякої доброї мети — до просвітного розвою. Всякий моральний розвій се колода перед деморалізацією, але в сей спосіб він буде приспаний в них. Про школи ім буде байдуже; она в них буде першим і найбільшим ворогом в їх очах. Церкви ім тоді не буде треба, скажуть, що без неї буде ім добре; попи її видумали — так скажуть — бо звідси пливе струєю дійсна правда, а проти всякої правди они виступати муть. Читальні або інші добрі заведення ім і на думці не будуть. Їхні діти рости муть без науки, а про домашне виховане они і поняття не матимуть, бо родичам буде байдуже щоб діти мали домашню науку, они будуть перекидати ся в хаті без встиду гідкими словами в присутності дітей, котрі се безусловно переймуть. Весіля, хрестини, празники чи інші сходини, всегда будуть відбувати ся із напитками. Я певний того, що навіть родичі малим дітям при грудях давати муть пити. А если би якась одиниця не хотіла пити, жилаб тверезо і навчала добре своїх дітей і як що ти не зможеш наклонити її на нашу сторону, то намовляй тих людей що пьють, щоби ті їх підмовляли. Не поминай причинити ся намовою навіть і вчених людей, щоби й они пили. Судовим і всяким іншим ученим найзапахне також чарка, бо нисші кляси людей на них позирати муть і брати приклад із них, тож коло них на мою думку прадюй. Отже коли більшість людей пити ме, то я збогачусь їхнimi маєтками, а ти ділами які они чинити муть бо знаеш, що по тверезому тільки гріха не вчинять, що по пьяному і хоть що хочеш кажи, то дорога до

твого царства мусить бути всипана гріхами а пяньство як сам знаєш кінчить ся убійством, рабівництвом, злодійством, шахрайством і прелюбодійством. Звичайно на тім кінчить ся, що приводить до гріха, а гріх се твої овочі без котрих ти не маєш найменьшого права до людей. Тож працюймо спільно, а користь буде тобі і мені.

Очікую нетерпеливо на відповідь в справі помочи взлядом лапаня людей в наші сіти.

Остаюсь з поваженем

Властитель складу напитків.

ВІДПОВІДЬ.

., Доброчесливий приятелю і дорадниче мій зглядом обставин скріпити мое пекольне царство і наповнити пропасть огненну людськими душами!

В імя нашого начальства, що до єдності і спільної праці, щоб загорнути нам весь людський рід, позволю собі сказати отсім кілька слів в відносинах до твоєї пропозиції і моїх поглядів в справі загорнення людей в наші сіти.

З щирого серця і радної душі годжу ся на твої погляди і пропозицію в сїй справі, позаяк чимало вже глядав за людиною котраби була склонної вдачі такої саме як ти, щоби так хитро вмів придумати способи зглядом лапаня людства — і не міг знайти. Вправді твій трунок причина всого злочину і упадку моралів і духового життя. Я, і сам гонив ся думками

як голоден лев з розявленою пащею за здобичею і не мігнич придумати щоб було згубою для людей, і всі мої заходи не принесли великого успіха по собі.

В справі злочинств я висилав демона — найхитрішого чортягу, одного найлучшого із нашого табору, щоби підмовляв людей до мордерств і правда, з'умів немало преобріти сим чином людських душ, але однако не голден був зіпсувати весь загал. Рівночлено висилав демона в справі позбути людей від чести а завести розпусту і ненавість, та щоби він змів лиця землі людську мораль в загалі. Сей так само зробив богато беззаконя між людьми. Підмовив він молодців, що звели з дороги чесних, невинних дівчат і знівечили їх, але не всіх, і хоть они були без чести, все ж таки не погибли з гріхом душевним а то через ласку Христа, мого найбільшого ворога, задля причини що були тверезими і що каялись, стали ся ревними послідователями Його царства. На се я не звертав найменьшої ваги, що люди не всі попали в гріх, а все таки висилав демона щоби підмовляв людей до заздрості земних скарбів, а навіть сам він в золоті їм появлявся тож і се не принесло численних успіхів. Правда, люди зненавиділи одні других задля маєтків, бо всякий хотів мати більше ніж другий. Господь за се, що они зненавиділи одні других, післав на них кару. Взялась між людьми зараза, вибухла війна, до того ще й голод наступив. Люди сего страшились і почали о поміч вдаватись до Бога а не до роскошій. Погинуло немало на війні але не всі они впали в огнений ад, а тільки ті, що не хотіли каяти ся, отже небо так багато зискало як пекло, а може й більше.

Через наслідок моїх невдач здобути собі більше царство як Бог, серце мое почало охолодати, бо бачу в сему можливість упадку моого царства в загалі. Сей неповід вдач не на мою руку, лежить власне в поступі книжки Євангелія. Ся книжка таки очевидячки рве із моїх рук множество людських душ. Коби мені яким чином мож її дістали в руки, так бих її зробив аминь в тім моменті, та не мож дістати ніяким способом, бо в ній містить ся множество невичерпаних Божих правд до котрих чортязі ані руш дістати ся, — там щось надсвяте над щлий сьвіт містить ся в ній.

Однак я духом не впадаю. Пробував нераз бачно приложити своїх ріжних заходів до праці, щоби аг орнути під себе все людство, то й тепер із тобою пічну спілку з охотою. І правду кажу, що коли твій лист перечитав, не знав чи то ява чи сон з такого щастя яке можу зробити з тобою. Я з радощів як крикнув, тоді яке було нечисте в пеклі, сейчас поzbігало ся мов шалене на той голос до мене. Ми одноголосно ухвалили, що із тобою як оден будем працювати враз. Кілько то лиш через пянсьтво наше пекло може побільшити ся людськими душами. Хотяй не мав я пропінації до сего часу самий, а признаю тобі повну рацію, що горілка як і інші кріпкі напитки приводять більшість людей до гріха як всі мої досегочасні заходи на купу. Правду то говорять: тож я з невисказаним божанем стаю ся від нині твоїм спільником сеї справи. І коли ми оба приложим наших сил, то люди надміру будуть чинити зло і ми тоді будем повновласниками над ними і ніхто не вирве їх із наших рук.

Мій приятелю! — Щоби ти не потратив свій гріш на напитках, я не тільки без числа працювати му зі своїм табором, а навіть по змозі дам тобі кілька слів поради, щоби ти не утратив свій капітал бо й тебе шкода. Помимо того що люди питимуть, треба також і тебі причинити ся словом, щоби перемочи всяку добру науку між людьми. Се ще за мало, що они пустять в тебе весь заробіток на напитках. Коли побачиш що люди умовляти муть ся до добрих щелій, товариств, не лінуй ся, піди між них хоть не просять, розговори, розбий їх думку, най не будуютьнич користного між собою, бо се не на руку тобі! А коли они нічого між собою щінного не з'уміють сотворити, то се вода на твій млин, тоді ти лише спроваджуй до твого складу що мога трунків, а певно на них ти не втратиш, я до того також праці причиню. Ти лише своїх плянів держи ся, а мопонка твоя повнісенька золота завше буде. Раджу тобі також, не вважай на тоє, що у людей хати соломою вкриті а може і не оден не має де голови приклонити, ти на се не диви ся дри їх до послідного цента, та будуй собі камениці. Їх діги най ідуть під чужі плоти тиняти ся, ти на се не диви ся, ти пильний щоб твої попами були. Що правда, не думаю, щоби з твоєї причини не полялось річкою людська кров та не заблісли слози в очах бідної опущеної жени, на те не звертай найменшої уваги, а просто таки від її невинних дітей послідний кусок хліба відбирай.

Нарешті тіш ся мій приятелю, спільнику і дорадниче, що прийшов до так гарної думки, щоби отворити склад з напитками, а побачиш, що пияки послідві центи нестимуть до тебе за горівку і коли

не матимуть грошей платити з гори, давай на кредит, бо в сей спосіб лучше і приписати у двоє або троє як варт. Через пянсьтво они втратять боязнь перед Богом, в їх серцях не буде любови справдішної і їм не поможуть навіть найліпші ради якіб їм хто не давав. Іх серця охолоднуть до власних їх дітей, они ралше дадуть тобі за горілку свій заробіток ніж постарають де що на свої обдерти діти. Зразу они слухатимуть Євангеліє, а нарешті лишуться без чувства до него, їм обридне всяка съятість та мориль. Тоді ми тішити ся будемо оба; ти тим, що заторнеш від них весь їх заробіток, а я тим, що їх діло буде вдоволяти мое бажане, за котрим гонюсь цілі віки.

Кінчу лист з налією, що наша спілка буде безкочна і зробить найбільший поступ злих діл на все-му крузі землі.

Підписують ся твій друг

ЛЮЦИПИР
і весь пекольний табор.

До чого доводить пиянство.

Вже не можна краще жити
Як горілку, пиво пити;
Чим Гриць більше попивав,
Більше мудrosti сягав.
Як під трубив собі добре
То тверезі так не годні,

Ні съпівати, ні гуляти,
Ні мудрого так сказати.
Голос в него як віз репить,
А чуприна як дріт стремить,
Наче-б вітер роздув гирю,
Не становить ся ні хвилі.
А гуляє не аби як,
Ноги ходять ні сяк, ні так.
Або як тоді що скаже,
Навіть богато не важе.

Засе любить Гриця Сура,
Бо в него добра натура
Бо коли він гроші має
Зараз за горілку дає.
Гриць у корчму як вступає
Жиди честь йому віддають.
Пейсатенький грубий Мойшє
Кричить: „Кісти, Суре, ідуть гості!“
Рухля кирава вже знає,
Зайде у шинок й питає:
„Що хотіли пане газдо,
Пива, горілки чи ще що?
Ми на перед оте знали,
Всіх напитків пристарали;
Я вам наллю повну кварту
Бо чую що вам і варто;
Дюди у нас говорили,
Всі, як оден, вас хвалили.
Старого війта хтять скидати
А вам палицю віддати.
І наш кагал не від того
Потвердив, ви варта сего.

— Ох, коби так мої діти
Могли чесно з людьми жити!..

Гриць почув речі жидівки,
Купив богато горілки.
Зібрав людий, котрих він знав
І в сей спосіб війтом зістав.
Наді Гриць тепер вже війтує,
Що ночи в корчмі ночує;
Ранком домів він вертає
Жінку й дітий розгоняє.
Так пив він не одную, — добу
Пропив поле і худобу,
Люди з війтівства нагнали,
Жиди за довг хату взяли.
Тепер нема за що пити,
Хліба ні за що купити.

Серед дороги стойть Гриць і говорить сам до себе:

— Що я наробив, що пропив маєток?
Навіть по пяному свою жінку вбив;
Двоє дітий люди взяли, троє з голоду померли
А одно я задушив!
Не знав газдувати як ще мав маєток
А тепер на старість лиха доля жде.
Не маю притулку, ані в що одітись
Усякий пянюгу від хати жене.
Проклята мати що мене вродила,
Чому не навчила як на сьвіті жити,
Чому не сказала яка доля буде
Єсли не з'умію з майном ся числить,

Хиба сей съвіт батько, судьба моя ненька
Де я тепер дінусь в съвіті, сирота?
Цькують собаками, в хату не пускають,
Що їв, де спав. про се ніхто не спита!
Таки й не спитають бо гонять від хати,
Усі пянюгою так мене зовуть;
А Жиди що взяли спадщину і хату
Коли до них прийду, з хати на двір бютъ.
Пропала надія, вже на всю пропала,
Бо ніхто помочи мені не дає:
Ходжу сиротою по під чужі плоти,
Хотів би загинутъ — Бог смерть не дає.
А може прибуде смерть коли до мене
Она тільки душу грішнуу возьме,
А тіло розгниєсь, або з'їдять птахи,
З людій ніхто мене і не погреbe.
Всякому обрид я за неправе діло,
За те що сам не знав як ся шанувать;
Пропив де що було, Жидам дав, пів дармо,
Тепер на розпусті прийде ся вмирать....

Вітер дув сердито, вогкий та холодний,
Висохлим в діброві листом шелестів
А он, під окопом, Гриць бідний зложив ся,
Приходять до його а він вже зомлів....

Розлука з чаркою.

Чарко! ми розлучаємо ся. Ми, котрі жили довгий час разом і були нерозлучні товариші. Ти знаєш, як я тебе любив, чарко, я любив тебе більше як свою жену і дітей своїх, я любив тебе над все у моїм житю. Я любив тебе так, як отець любить свою первородну дитину; як мати любить свою дитину у себе на руках. Моя любовь була до тебе, чарко, більша як до чого іншого, більша як доброго пастиря до свого стада; я любив тебе більше як пильний ученик любить свою книжку, ось так я тебе любив, чарко! Моя любов була до тебе більша як артист має до свого образа. Я любив тебе більше всіх окрас сьвіта, більше як своє жите. Ти сама знаєш що я любив тебе дуже. Щоби покинути тебе мене не перемогли просьби моїх приятелів, ані мого вітця, ні благання моєї жени, ні сліз моїх невинних дітей, не відвернули мене від тебе; ти знаєш що я тебе любив! Я думав що і ти мене так любиш, як я тебе, чарко. О, чарко! ти любиш мене, але не так як я тебе. Ти любиш мене, се правда, але так як кіт любить мишку, як сокіл любить слабу птичку, як вовк любить ягнятко і як діявол любить людські душі, так і ти мене любиш! О, чарко, ти обіцяла дати мені здоров'я а далась мені невилічиму хорість, висушилась мою кров, обіцялась мені богацтво а одяглась мене в брудні і подерті лахи, пустилась мене обдертий у сьвіт на сьміх добрим людям; ти обіцяла мені радість, але зробилась мене нещасливим, як по вогні. як маленька дитина по родичах. Через тебе мушу плакати ціле мое жите; ти затримала мене завше до-

ма тоді, коли треба мені було бути чуйним і бодрим, коли треба було робити для себе і фамілії; ти відводила мене від сну тоді, коли треба було мені іти спати. О, чарко, чарко, що ти зробила зі мною? Я потратив через тебе все: стратив честь перед людьми, стратив маєток! Верни мені мій веселий дім, верни мені моїх, через тебе опущених любих дітей; верни мені нещасну, з розбитим серцем, мою любу невинну жінку. Верни мені старого, свого і передчасно умершого вітця, котрому ти була через мене причиною смерти, котрого я через тебе погріб. Верни мені і матір мою, бо через осолоду мою до тебе, она завчасу померла. Верни мені мою успішну і блажену працю, котра робила нашу родину щасливою. Ти її забрала, ти мене жебраком у съвіт пустила. Я створив через тебе великий гріх перед Богом. Верни мені надію на страчену через тебе вітчину небесну, від котрої я відступив. Возьми мою лису і поранену голову, возьми від мене нервову і прагнущу горячу жажду, котра як демон мучить жите мое. Возьми від мене ту неспокійну совість відміни страшний її погляд для мене про вічний суд. О, чарко, чи ти можеш відмінити справедливий присуд Всемогучого і скрізь присутнього Бога, котрий сказав: „Ніякий п'яніця не ввійде до царства небесного“? Чи можеш вибавити мене від страшної кари Божої? Ні, чарко, ні! Ти не в силі зробити се. Ти лиш до гріха приводиш а не до праведності. Гет від мене приятелько пекла! Гет від мене съвашенники беззаконія і Люципирю! Твоє місце приналежности в пеклі, котре приготоване діяволу і ангелам его. Колись я тебе любив, але тепер ненавижу тебе.

Ти лиходійниця, ти ширителька зла, ти убійниця сьвіта, ти нещасте людий, через тебе кримінали наповнені людьми, через тебе люди терплять; через тебе койтъ ся лихо на съвітї. Тепер ти для мене противна, як для діявола чесний, богообоязний чоловік; але люблю моего Господа Бога, котрий вибавив мене з твоїх ворожих сіток, бо сіть твоя, се сіть діявольска. Прощай, чарко, тепер я свободний від тебе, бо вже з тобою розлучив ся на віки віков!

ПОГЛЯД ПРАВИТЕЛЬСТВА НА АЛКОГОЛІЗМ ТА ЯК НАМ ЙОГО УНИКАТИ.

Пишучи або оповідаючи се або те, про горівку та про кріпкі напитки взяталі, доходимо до того переконання, що більше лиха койтъ ся між людьми через напитки ніж через що інше. Бійки на сходинах стають ся за помочию горілки; утрата маєтку і здоровля, в съому також її причина, як також веде до крадіжи, до прелюбодійства і всякі інші причини бувають з пянсьтва. Продаж голосів при виборах та підтримуванє всякої драні у політиці, в съому горілка замашує очи перед съвітлом. Отже кудиб ми не оглянулись, находимо те, що горілка є жерело, всого зла, она убиток чести, моралів і всого розвитку всюди. Поглядаючи на се наші люди, і прислухуючи ся начеркам против пянсьтва, стали на дозі непорозуміння. Они кажуть: тут учать против пи-

янсьства, ганблять і карають за него, а там знова по зволяють ставити горальні і пивоварні і дозволяється відкривати корчми і пинки кожному, хто лиш корчму або пинк удержаняти може, і то як по містах, місточках так і по селах.

Се правда. Але треба завважити що ми люди — ми нарід; між нами треба порядку, а щоби його підтримати треба не мало грошей і сї гроші потягають із народа. За мало тих грошей що нарід платить податки від землі, тому, правительство пустило в рух горальні і пивоварні щоби з сего зискати міліони і з тебе брате і сестро хіснувати в який би се спосіб не було. Нам не треба говорити так як многі не раз кажуть: — Коли є напитки то пити їх, та що без них ми обійти ся не можемо, бо є люди що не п'ють кріпких напитків і їм живеть ся з певностю ліпше як тим що п'ють. Хто так швидко тиряє свою працю як не той, що пиячить? Хто тратить честь? Хто кару платить за пиянство як не той, що пе? Хто сидить в запертій більшістю від тих, що алькоголю вживавуть? Кого жандарми та поліція поличкують як не пяниць? В кого діти так не гарно виховані як не в тих, що п'ють? На кого чесні люди пальцями показують як не на пяниць? Алькоголізм се марнота людськости, се причина зла, се жерело лиха! Приміром, як би правительство знесло алькоголізм, сим зробило би людей тверезими, уменьшило би сумні наслідки що чинять ся через пиятику. Але оно се не зробить, бо нарід рветь ся до алькоголізму більше ніж до свого власного добробиту і се дуже на руку зискати величезні доходи.

Алькоголізм се для тебе, брате і сестро, єсть.

Се твій убійник!

Щоби увійти сего страшного ворога, не треба питати чому правительство не знесе продаж алькоголю. Колиб ся верства людей, що піддається алькотізму так забогато преобрітала яким чином майна як тратить, то яка користь була б правительству? Хиба не така сама як із тих що тепер з тебе зискають і чи не все се одно правительству? Правительству тільки розходить ся о твоєм щоб дохід мати, але чи се мають нищої верстви люди обдирати висшу та платити акциз правительству за алькоголі, чи висша пнешу, і чи Русини зайдуться проопиціями, чи Німці або Поляки, — що правительству до сего? Правителству тільки доходу треба!

Питане, щоби усунути алькоголі, сягає дуже далеко і трудне до розвязки. Хиба лишається ся до поняття зглядом алькоголів се, що ними ширше умні люди збогачують ся а менше умні видають за алькоголі свою кервавицю та ще терплять в додаток нечесть в очах умного съвіта. Правду кажучи, як поглядають на наших братів тут в Америці Англіїці або інші цивілізовані народи, що вміють числити ся зі всячиною в порівнянню до наших братів робітників-нуждарів, що не вміють оглядати ся, як кажуть, на задні колеса, а тратять свій заробіток і також людське зване своєї дорогої народності.

Ми не хочемо переступати далеко, що до вчинків нашого народа яке зпричиняє алькоголь, а завважуєм: чи мало ґрунтів в старім краю опинилось в руках арендарів через пиятику а навіть вигнало їх сюди на чужину. Сльози з очей катяться з жалю, поглядаючи на наш дорогий народ та його сучасне

жите і поступок лихих дій зглядом пиятики і хохе ся сказати, що власне через пиятику наш народ славянський — нарід славний — вже втратив се чесне ім'я от тут в Америці і на жаль як завтра побачиш своїх братів з простертими руками за милостинею на кождім розі, у кождім місті Америки. Ся воля серед котрої они гуляють не думаючи замолоду, принесе їм певно жебрачу торбу. Не мене се необачних молодиків так як не менає нікого смерть!

Богато людей кажуть, що они не вживають кріпких напитків понад силу і не тратять богато своєї праці. Однак ми всюда подибуем, що хто не, того бодай раз в житю алькоголь поборить, приведе до втрати його праці і до нечести, що противить ся людському званю, в очах обачних людей сьвіта.

Нарешті скажемо, що народ зовсім обійшов би ся без алькоголів навіть тоді, колиби алькоголі не приводили людей до діл сумних наслідків, а то бачимо, що люди котрі п'ють, мають великі втрати через пиятику, а проте не кладуть найменьшої ваги на свою втрату. І не знати як сему лиху запобігти і чи брати ся з тиха чи грізно до усунення сего зла; та якою науковою виступати проти сего?

На нашу думку лишає ся одна рада: закладати товариства тверезости і в сей спосіб гуртувати людей. Коли будуть они при таких товариських сходинах черпати науку і пізнавати свої блуди, перестануть ходити в корчми та шинки по своїй волі і ухилятися від пиятики. З засади не треба пити кріпких напитків, а найліпше щоби в журбі потішали одні других і розговорювали турботні думки людини журливої.

Такі товариства тверезости як також читальні і інші тверезі сходини, повинні закладати ся всюди. Они обходять ся з малими вкладками а користь від них не аби яка. В нас на жаль — хотівши порівнати такі сходини з другими народами — е дуже мало, надія на Бога і працю одиниць, що трудяться по часті в народі на його користь, з часом побільшить ся і ціль для народного добра буде бодай по часті осягнена. Тільки съміло берім ся за діло на користь свому народу і чим хто може принести користь, най приносить!

Невчений лікар.

В часі якої небудь суперечки, жінка називала свого мужа лікарем, хоть він не мав навіть найменьшого поняття о ліченю хороб. Про се знали сусіди. Та стало ся, що в царя сего краю одиначка донька вдавилась кісткою з риби і найвченійші знатоки лікарі не могли помочи сїй нещасній дівчині. Цар, бажаючи уратувати своє улюблене дитя, розголосив по краю щоб всякий хто має яку таку практику лікарську, явив ся до його донечки, а хто не зхоче прийти, того силою приставити. Сей чоловяга, що його жінка прозивала лікарем, під сей час лихо обходив ся з сусідами і они обявили властям, щс він є лікар. Він не хотів явити ся добровільно до хорої дівчини бо знав що він не лікар, а що зовуть його лікарем, се тільки через жену. Власти

таки силою взяли його до хорої дівчини. Тут треба було показати бେдай що то, що вміє, бо інакше карати муть. Він приказав людям що були коло хорої, вийти з кімнати і приступивши до дівчини почав її скоботати. За той час нім його бадане до неї дійшло, уплило часу не мало, отже кістка виповзла на верх. Сей случай приніс не мало радости царському двору, а лікаря призвано найліпшим знатоком лікарським в краю.

Лікар був з него тепер, лікар. На всю губу лікар. Про його рознесла ся слава по всему краю. Говорили що нема по него лікаря. А він тільки лиш вздихав тяжко як коло него пансьтво асистувало бо зневажав, що нічогісенько не знає зглядом ліченя. Цар радував ся ним і мав повну надію що він не мало людей приведе до здоровля в його краю. Тепер взяли його до больниці (шпиталя) до хорих і мав він тут заняти ся ліченем. Він не зневажав що йому треба, лічити не знає, а втічи не було як. Нарешті придумав от що: Приказав щоби не входив хікто з лікарів враз з ним в больницю але війшов сам. Він сказав до хорих, що для них лишається ся тільки оден лік щоб спалити одного з найслабших живцем, а попіл з тіла давати іншим пити три рази в день з водою і се усуне всяку недугу, а коли се не поможет треба палити й інших! Тепер почав питати хорих одного по другім, хто з них слабший щоби спалити — слабого не було. Так він перейшов всі відділи больничного двору з сим питанем і не знайшов нікого в тяжкій недузі. Хорих більша половина таки сеї днини пішли домів, а решта заявили, що по двох — трох днях опустять боль-

нищо і підуть домів бо чують, що з його приходом їм стає лекше. Цар і інші лікарі побачили кілько він за один день вилічив людей, сказали: „Се справді лікар!“

Покинули убійство.

Було се на острові фінляндського заливу. Кілька десять літ тому назад, в Росії жив великий розбішак. Він убивав людей ціле своє жите. Він не був учений а проте знов кромі россійського язика мову фінську. Він не голив бороду а коли ішов на свою здобич одівав ся в рясу съящеңиҹу, брав в руки валізу з книжками, хоть читати не знов, і так ішов. Він удавав съящеңника в часі зброярств і через се ніхто не міг вислідити його ремесла. Раз йому захотілось відвідати фінляндський край. Перевозили його через залив два брати Фінлянді, що жили на однім з сих островів (На сему заливі є много островів порозкиданих так, що від одного до другого треба їхати пів дня, день або й більше; на них живуть люди займаючись головно риболовством). Від'їхавши кусок дороги від берега, керманічі почали радитись втопити пасажира, бо думали, що в него у валізі є гроші або інші дорогоцінності. Він почув сю балачку, котра очевидячки мала закінчитись його жitem, вдарив на него жах і він зараз почав каяти ся за свої злі вчинки, бо трафив на таких людей як він сам. Сі також були убійники. Шоби увійти смерти, він отворив валізу і передоймав книжки з неї на поміст, то знов укладав до валізи, показуючи в сей спосіб, що в него нема нич їм придатного як се они думали. Керманічі побачили книжки і сказали: „Се съящеңник,

не кидаймо його у воду а возьмім ломів та най він нашій мамі проповідує слово Боже”.

На другий день лише зазоріло, господиня оділась вроцисто, припратала бурдей, побудила синів і очидали проповідника. Она не чула проповіди звиш 50 літ а сини також давненько не чули проповідника.

Проповідник зробив велике вражінє на слухачів. Він хотяй до сих пор не боявся Бога, а тепер почув в собі якусь невисказану силу Божу, що склонила його і слухаючих до великої боязни. Він добре бачив що сі поповнили на многих убійство, так як і він.

Розбишак, як вже видно з його житя, проповіди ніколи не чув а занявся такою проповідлю яку чув у своїм серцю і душі. Він взносив очі до неба вздихав сердечно і говорив те, що чув на своїй совісти. Проповідь ся спонукала убійників покаяти ся і покинути грішне діло яке чинили до тепер. Они полишили острів та заняли ся чесною працею де инде. І розбишак покаяв ся, більше не вбивав. Жив чесно.

Повісили безвинно.

Було се під осінь, під час сіяння озимини. Властитель сіл — Бог знає як там його звали — їздив з фірманом по полю оглядати свою рілю чи готова під засів. Він побачив у віддаленю чоловіка з сівою на

плечах, що розбрискував зерно по своїй рілі. Він доходив з сівою до дороги. Кидав хвильку раз по раз зерном, потім положив сіву на рілю, застановлює ся на якийсь час і знов кидає і знов перестає. Пан се запримітив. А приїхавши до рільника блишше поспітав, чому він не сіє як звичайно але перестає? Пан думав що рільник слабий або ледапдий до роботи. „Се зерно котре я мавби викидати в хвилі коли не кидаю, не принесе мені найменьшої користі — сказав рільник — бо сю частицю мають птахи поклевати, миши поїсти, на землю висипати, а так як мене бачите що роблю, кождісеньке зерно принесе користь звичайну“. Пан здивував ся почувши се і спитав знову: — Хиба ти знаєш коли помреш? — Так відповів рільник: „Я помру на сме Різдво“. — А коли я? — поспітав пан. „Пан помрут на Великденъ“. — А коли мій фірман? „Фірман Зеленої Неділі повісять за крадіжъ“ — відповів рільник. Пан записав його ім'я і поїхав даліше.

Надійшли Різляні свята. Пан сказав фірманови запрячи коні до залубень і поїхати до села де жив рільник, довідати ся чи він справді помер чи жив. Приїхали біля його воріт аж тут в него бенкет, п'ять, їдять та музика приграє ему; зовсім неподібно на смерть.

З вітселя був гарний кусок дороги до села панських дібр так, що коні таки добре пропались біжучи сюда, і они заїхали в гостинницю перепочити на хвильку та перекинути голод. В гостинницю вбіг якийсь чоловік, кажучи, що сей хлоп задля котрого пан приїхав, помер. Бенкет він справив

власнє на то, щоби при своїх товарищах умерти. Пан, щоби переконати ся, вмисно пішов до помершого і побачив на власні очі на катофельці трупа.

Зближав ся Великдень. Пан ні про що інше не думав тільки про смерть. Він тримає у себе лікаря думаючи, що за його помочию заощадить здоровле і смерть перейде. Ось вже і Великдень, пан здоров. Дворянє понесли в церков паску съятити, — пан не хоріє. Мабуть збрехав хлоп про мою смерть — думав собі пан — я здоров, від мене смерть далеко. Вже і паски принесено домів, приладжено на стіл, — пан здоров. Сіли їсти. Пан іно вкусив съяченого, але не проликнув, він вдавився. Його поховано а фірман розчитав ся з служби і пішов домів.

Фірман жалував дуже. Помер рільник що предсказав собі і панови смерть — помер і пан, але іхня смерть була чесна, завіщо мене вішати муть? Я-ж не провинив ся до сих пор ні в чому; я й дальше так обходити ся буду, щоб не було на мене ніяких причин — думав фірман — і жив чесно.

Наспіли Зелені Свята. Фірман без вини. Збрехав рільник про мою смерть — думав фірман — я не винен ні в чому, за що мене вішатимуть? Але се правда що рільник про свою і панову смерть знат добрє. Я піду побачити те жито що він сіяв, оно має бути гарне. Пішов.

Жито на сїй ниві вже оддалік відріжняло ся від других озимин. Гарне аж очи бере до себе. Велике, густе і колосисте. Рівне як ножицями втяв. Велике в стебло і густе. Прийшов аж на ниву. Він любував ся ним. І, щоби приглянути ся колосям, зробив

крок оден і другий з дороги в пашню, лапав стебла рукою, то знов черпав. Нараз кількох людій гу-гульк з пашні і злапали фірмана. — „Еге, то се ти паничу викрав скаarbonю з грішми з нашої церкви. сковав у жито а тепер прийшов щоб забрати з відсі-ля і втічі дальше?!” Злапали невинного фірмана, увязнили і повісили помимо того, що він не викрав гроші але хто інший.

PETER SLUSARCHUK
260 HANOVER ST
BOSTON, MASS. Розумний війт.

Було се колись, оден пан позичив у другого па-на гроші. Усліве було таке: Довжник мав принести гроші властителю в рівний рік, а колиб передержав речинець, має врізати фунт тіла у довжника. Про-центу властитель не хотів, тільки в точнім речинцю звороту грошій.

Зближив ся рівний рік, довжник несе власти-телю гроші. Йому треба було перевести ся через ріку, а тепер як надто ломав ся лід на ріці і не мож було ніяк перепровадити ся на другий бік. Другий день ріка вчистилася і довжник приніс гроші вла-стителю але він їх не хотів приймити, бо речинець проминув і він забажав вирізати фунт тіла так як се стояло в договорі. Довжник не пристав на се. Властитель заскаржив його до суду, домагаючи ся врізати фунт тіла. Пани сі були богаті, вони мали за що правувати ся і коли суд признаяв одному вину сей не приставав, коли другому, той не при-став.

Справа тягla ся довший час, з одного суду до другого. Нарешті дійшла вона до найвищого суду і тут уже конечно треба було положити якийсь кінець. Судія сказав, що коли вони не поладнали справу до сих пор то і він розсліджувати не буде а передає на приватний суд і як сей рішить, так має бути.

Сидів там в зачерті дванацяті-літній хлопець за те, що повісив другого хлопця. Було се так: Він пас худобу з іншими хлопцями, звичайно, як се бувас, по селах, і вони вибрали з поміж себе үйта та радних і коли хто з дітей не хотів війтоги корити ся, завертати худобу чи що інше, війт скликав радних і судили непослушного хлопця після вини. Таким чином засуджено повішати одного хлопця, але се ішло в жарті. Они привели його до верби, притнули гиляку та зачепили шнур на шию. В часі коли они бавили ся, худоба пішла в ниви і робила своє. Польовий не знаючи що за іграшку дітвора веде, крикнув на них щоб дати позір на худобу, они перелякані пустили гиляку і побігли за худобою. Гиляка піднеслась в гору з хлопцем і він задушив ся.

Сей війт — як его судія звал — мав судити справу. Його введено з казні де сидів у судову галю і розказано справу. Він подумав хвильку, потім звертаючи ся в сторону де сидів довжник сказав: „Вас паноньку передано мені щоби розсудити, тож ви мусите дати фунт тіла врізати бо так стойть у договорі; а ви пане — сказав до властителя грочний — ріжте тільки фунт, не більше. бо иначе я вам різати му кілько мені вподобається“. Згода? Пан знав що го-

ді врізати тільки фунт, полагодив ся з своїм довжником.

Хлопця за се що гарно розсудив справу, пущено домів. Він знова вигнав худобу на пасовиско. Його вже кликали хлопці „війтом“.

Невдовзі по тім як пущемо его домів, до суду наспів другий процес. А се такий: Оден подорожний зайшов до гостинниці перекусити дешо. Се було у пятницю і жидівка приправила печену рибу на сабаш. Риба дуже пахла. Подорожний сказав до Жида: „Се що я нюхав сю рибу, значить так само як би і наїв ся“ Жид: Ну, ну! Ти винюхав що найлучше, за се мені треба дати десять грошей — сказав Жид. Хлоп не хотів дати. Жид взяв з него сірак. Хлоп заскаржив Жида до суду. Жид знав ся з судовими людьми і они присудили щоби хлоп заплатив Жидови те що він бажав.

Жид сївши на візок що тягнула одна коняка, помчав домів, а хлоп також пішов куда Бог провадив. Іде Жид якраз по при дітвору де находив ся війт, що доперва з арешту випущено його. Гов! Гов! закричали хлопці коли Жид їх проминав. Коняка стала. Жид прав патиком бідного коня щоби їхати далі, та прозивав хлопців Бог знає як. Але се не помогло бо хлопці злапали коня за узди і стримали. Війт приступив до Жида питаннями де був та куди іде. Жид не хотів і чути сего а ще гірше прозивав хлопців. Війт побачив що Жид не хоче відповісти на питання, приказав щоби хлопці помолотили Жида батогами. Жид узрів що се не жарт, розповів війтові все як треба. Тоді війт приказав Жидови злізти з воза, забравши від него не лише ті десять грошей

що хлоп заплатив за запах риби але і всі які знаходились у кишени, вложив їх у торбину, завязав Жидови очи, дзвонив грішми кругом Жида і питав чи чує як гроші дзвонять. Жид відповів що чує. Війт сказав: Так тобі нема нич з сих грошей що дзвонять, у моїй торбіні, як хлопови що пахав рибу а не їв. Гроші вже мої, а ти мене скарж до суду. Жид вернув таки зараз до суду і розповів свою пригоду, але суддя відповів що війт добре розсудив бо так і належалось.

Найліпше не женити ся,

В канцелярію комісаря Павульского ввійшов комісар Правецкий

Павульский сидів саме над якимсь письмом, та скривив ся, як середа на пятницю

— Добрый день пане колего! Як там здоровле?....

— Зле, відповідає Павульский і скривив ся ще дужше — жолудок не довмагає, поїхати би до Карльсбаду лічити ся, а тут чорт ма за що з тої мізерної пенсії. Кажу вам, колего, страшний катар жолудковий, нічого не смакує, від всього болить, під грудьми тисне.., відбиває ся, треба непримінно крипірувати...

— То зле, пане колего ,треба коньче ратувати ся... Та від чого ж у вас, пробі, нежит жолудковий? Ви жонаті, харчуєтесь в дома, Боже съвя-

тий! А що ж я маю говорити, я старий кавалер, соколик, що мусить морити себе по реставраціях і троїти себе безконтрольно, бо навіть не знаю, чим властиво мене троятъ: мангариною, кунеролем, чи старим маслом, здохлою рибою, чи песячим мясом....

— Ет! не говоріть! Кождий знає свою біду... ви завидуєте мені домашньої кухні, а я вам завидую вашої кавалерської жизни...

— Хиба жартуєте! так ваша жінка славнозвістна куховарка! то вже з такого роду. Її мати уміла теж славно варити, ну, а як я раз був у вас на обіді, то не лестячи вашій жінці, кажу вам: аж трохи пальців не облизував, таке було всьо смачне...

— Та може бути, що вона при гостях уміє показати, що вміє — а мені: — от так, як будь, що будь, аби позбути ся... та. аби з голоду не здохнути... Та я бим те все проміняв з подякою за кавалерську свободу..... кажу вам, як прийду до дому, то нічого мені не смакує...

Не хоче ся мені вірити, аби то правда була. . .

— Не вірите? колиб я вам розповів зо дві події з моого життя, ви би мені зараз повірили, а колиб вам потім хто сказав: жени ся, то ви би його цибухом в карчило.....

Не буду далеко сягати, бо то би на воловій шкурі не списав, але оповім за послідний місяць. Зараз! нині пятнайзятого? правда? Отже від першого того місяця... від первого. Знаете, на першого чоловік возьме ту мізерну пенсію, треба полата-

ти діри по склепах, де що купити до хати... звичайно справунки...

Вийшов я о першій з бюра і міркую собі, де то піти? і тут, і тут, всюди є якась болячка. Міркую, що за годину не упораюсь. А гут в жолудку аж корчить. Гадаю: вступлю до цукорні на одного конячка і піду даліше за своїм ділом. Йду коло Менашка, а з відтам суне старий Пшеславський... поцтівий шляхцюра. Він там має до мене лісове діло, подав о зруб... Зараз до мене: а коханий комісарцю прошу на чарочку перед обідом.

— Даруйте, кажу, але у мене первого, маю рахунки полагодити по склепах, то що...

А він:

— Алеж коханий пане, погніваю ся, коли не з'їсте зі мною другого сніданя...

— Ой, вибачте, добродію, кажу — сего не можу зробити, що найбільше одну чарочку конячка коли позволите, а відтак обтираю губу, тай до дому на обід... А мій шляхцюра, як би його хто на сто коней посадив, що має компанію, тягне мене обіруч до середини. Бо ви знаете, колего, який я пожаданий в компанії, люблю і сам забавити ся, і других повеселити. Війшли ми, а він тягне мене зараз до бічної кімнати, а рівночасно кельнера за вухо і верещить: давай, що маеш найліпшого...

— Алеж, пане добродію, пропу ся, я лише чарочку конячка і до дому, там жінка з обідом жде...

— Ну нічого, коже, вам дуже хвалитъ ся, що ви такий примірний муж, але раз зробити виїмку то не шкодить.... Я сам піду і перепрошую вашу

добродійку і всю вину возьму на себе...

І я лишив ся. Бачите я не люблю нікому нічого відмовити. Старий готовий обидити ся, а знаєте, що він і намісники може шепнути слово, бо вони добре знакомі, тай карієру чорти взяли, треба загибати комісарем...

Кажу вам Менашке поставив коняк першої сотки, я навіть не знат, що тут є такі спеціяли.. Випили ми, по одному по другому, ба потому я і рахунок згубив... Потому кавіор, марината.. навіть морського рака поставив. Той Менашке, то злодій! Хто знат, що він такі гарні річи під своїм засмальцованим халатом ховає. А вина! пі! пі! ренське, токай, щельма! Прошу вас, кілько ми там були разом на сніданю.... а чим не приймав? Окоціном тай яким венгерським.... а пляхтич. як потермосив за що, як потряс мошонкою, тай всю знайшлося... Я завважаю, пане колего, що то свиняче вухо, той Менашке зачинає нас урядників багателізувати, і варто би его навчити морес... мусимо об тім поговорити з інспектором від податку... Але я вертаю до річи.

Випив я кілька бомбок пільзнера, відтак ренського, а тоді шлягун зачинає о ліс..... просить, благає, цілує ся зі мною... Ну кажіть! можна було відмовити? На дідька мені твого ліса, гадаю, коли мені і так зелено в очах....

Та не в тім діло. Розпращали ся ми сердечно і я пішов до дому. Була акурат третя з полудня. Приходжу, жінка надута, як ворона на морозі, але нічого не каже. В іальні стіл накритий, як має бути, а в другій комнаті чую хтось хлипає. Дивлюсь,

а то мій Казік заводить, аж йому очи скаправіли...
Ти чого? питаю: „Я голодний, каже, я ще нічого
не їв ‘.... Ти, чому, кажу до жінки, не дала дитині
їсти? — На тебе чекалисьмо з обідом! О! зараз ко-
лючка в бік! Даймо на то, що я провинив ся, то
дитина має за се терпіти? То не можна дитині було
дати окремо? То злобна жінка! То вже мене подраз-
нило, але не кажу нічого, лише сідаю до стола.

Дала росіл. Кушаю: солоний як ропа. Уф! Чо-
му, кажу, Бронцю не зварила нині борщику, а тут
чую, що на сам спомин борщику мені слина до ро-
та набігає....

— Хиба-ж все борщ лише варити? Таке, вже
три дни раз пораз борщ, і мені навкучило ся вари-
ти а Казік то вже і в рот не хоче взяти...

— Велика річ, як би ще і четвертий раз був
раз борщ, — кажу... і зачинаю їсти росіл. Їм на
силу, бо нічо мені не смакує. а лише так наливаю
в себе, аби її не гризти, бо мимо того всього, я мою
жінку дуже люблю...

Подали відтак мясо. Кажу вам фляк, а власти-
во порохно, трохи не розварилося на карук... Від-
так прийшла печея вепрова. Я се дуже люблю...
вепровину... Та ба! суха як підошва, але я їм на
силу. На решту я вже не ждав, а пішов відпочати
бо чув себе дуже умученим.... Здавало би ся, що
біді конець, а я того обіду не міг цілий тиждень
стравити....

Якось недавно тому знов зайшов до мене до
бюра Помилуйский, знаете... Він має клопоти з кон-
куренцією на плебанію, хлопи формально бунту-
ють ся, кажуть, що їх попови такої палати не треба.

Прийшов, і потому просить на конячка. Но! сему нічого не можу відповісти, бо то дуже поцтвий пописко... там правибори йдуть все як по маслі... з відтам маемо певні голоси, як дзвін... Ми пішли. Та Менашке злодій, як би не той склеп, то все, що йому договорю, то показує незнайка... ну але війшло.

Приходжу до дому, та сама історія з обідом, як би відфотографована, а ті самі наслідки, бо опять я відхорував той обід...

Вчера знов наш комітет мав нараду над виборами і запросив мене до того. Розуміє ся шляхта поста вилася. Нараджували ся ми до 4-ої з полудня я вже навіть до дому не йшов — маю кождий обід відхиріти, то ідже собі сама....

І добре я зробив, бо нині чую ся трохи ліпше...

Ну колего вже пів до першої, ходім, справа не заяць, не втече... ходім випемо конячка, та перекусимо дешо, а по дорозі розповім вам, як славно моя жінка дитину виховає...

Вчера ввечір слухаю: щось в шафі шопоче, певно слуга, гадаю підкрадаю ся по тихо і хап! А то мій Казік шельма підкрав ся на кріслі до креденсу і рум це з фляшки... А ти, драбе, кажу, то ти вже рум хлепчеш? А він до мене: а тато не пе? і рум і горівку і що трапить ся, а мені нэ вільно? Ось бачите, яке виховане дітий і що з него буде, як виросте...

Яка мама така ляля...

Кажу вам, колего, не женіть ся бо то дідька варта ті всі любоші. Нема то, як жите кавалірске.
— Та ось вже і Менаше... Прошу!!!

Хто тяжко працює, може собі позолити
на шкляночку пива в компанії.

Неділя. День заповідає ся дуже гарний, соняшний. На улицях міста аж роїть ся від людей....

Находять селянки з огородовиною, молоком. Люди йдуть купками до домів божих. Жиди повідчиняли свої склени.

Бічною уличкою біжить якась жінка. Вона чогось дуже подразнена, хоч з під великої хустки, яку закинула на голову хиба лице видно.

— А куди так рано, пані кумо? питает перекупка, що сиділа з ягодами....

— Добрий день вам Янова, в своїй біді і не догляділа вас.

— Ви знову за своїм? Певно опять забув ся.....

— Ой так, так моя Янова. Нема його від вечера. Як взяв в фабриці гроші за цілий тиждень, так пропав наче камінь в воду. Я вже по всіх шинках бігала, нема нігде...

— Та бо ви кумо, повинні його більше пильнувати. Я би на вашім місці ходила йому цілу суботу по пятах, та лише взяв би гроші від касиера, а я хап!....

— Ой робила я так робила, та вчера мому малому зробило ся гірше. У тій самій порі, як була виплата, побігла я за лікарем... а тепер не знаю де він е... певно всю пропив...

— Він певно в шинку у Йося.

— Що то за Йоссьо і де він?..

— Не знаете? То новий шинок, та не так легко до него втрафити. . Знаете де має свій склепик груба Рифка? Отже напротив зараз. З переду меш-

кає римар. Йдіть через сіни на подвіре, там мешкає швець, ще раз через сіни на друге подвіре, і потому в сіни на право...

— Господи! та що то за шинок, що в такій закутині?

— Го! го мудрий Жид, умисне в кут заховався, аби жінки не знали, де чоловіків шукати, а який профіт має! Там що суботи не має голки кинути. Повно робітників з фабрики... І мій там зайдов раз — затягли його, та я вислідила, щігла вдарила кілька разів в потилицю, за карчило тай до дому... а дома що дістав, то лише ми обое знаємо, бо такі річи з поза „малженьства“ виходити не повинні... Знаете, що у мене нема жартів... І ви якби мали розум, а порядно вибили макогоном, то би знат морес... З хлопом то лише так можна до ладу дійти...

— Та де я годна, він зувір, мене побиває... від тижня, ще синці не погоїли ся...

— Бо треба було від разу гостро, так як я, а ви: Петрусю, Петрунцю і так далі, а Петрунцю — вибачте за слово, бо то ваш чоловік — таки свиня...

Жінка стала отирати слізози з очей. Її стала перед очи хора дитина і голодоване цілий тиждень ...

— Я так заговорила ся... а мені пильно здорові будьте...

— Йдіть з Богом... а памятайте кумо, липе добре макогоном... Прошу паничуньцю, ягоди солодкі, солоденькі по 5 кр. ців кварти дуже дешево... — кричала Янова...

Жінка побігла даліше. Віднайшла склепик грубої Рифки, віднайшла римаря, пішла в сіни, перейшла вонюче подвіре, минула і шевця і зайдла на друге ще більше вонюче. Ось і шинок на ліво. Хоч нема ніякої вивіски, а все ж пізнати, що то шинок, бо в середині дуже гамірно... навіть чути, як два захриплі голоси колядують. Жінка ввійшла ціла дрожучи з великим омерзінням до середини, начеб лізла в вонючу калужу межи ропухи.

Сопух напитків і файчаний дим вдарив її обухом в голову. В очах потемніло і голова закрутила ся сама трохи не впала. Ніхто її не завважав. При столі сиділа компанія робітників, брудних, зачаджених фабричним димом. На стілі порожні фляшки склянки. Компанія меречилась сварилась, цілуvalась і съпівала. Кождий съпівев для себе, говорив для себе, не турбуючись тим, чи його хто слухає. Між ними сидів її чоловік, він бив кулаком до стола, кинув головою і кричав ..

— Чоловік працює цілий тиждень як віл, збогачує своєю кервавицею... потом кипеню фабрикантів... аби ще не випив раз на тиждень шклянки пива? Тоби мені подобало ся! Хто мені має до розказу? Кождий є пан за свій крайцар... а якже....

— Петрусю, Петрунцю, бійся Бога, ходи до дому, бо наш Віцко умирає... — заговорила жінка через плач приступаючи до стола...

— Хто мене кличе? га! А то ти моя Магдусю?

— Ходи вже Петрунню....

— Панове приятелі — представляю вам мою „малжонку“... добру, учтиву — а якже, як Бозю

люблю...

— Ходи Петруню...

— Зараз моя рибко, ще чааас!

Він взяв її за руку і притягнув до себе...

— Йосьо, глей цвей глянц бір... Магдусю, Магдунечко, моя рибко, напийся зі... мною... скляночку пива... ну поцілуй мене...

Він хопив її за шию і став на силу притягати до себе наставляючи свої заслинені губи... Вона тручала ся всею силою, начеб її мала вкусити гадюка...

— Як то? не хочеш поцілувати свого шлюбного чоловіка? Певне цілу ніч з любасами цілувала ся... ну Магдусю скляночку зі мною...

— Фе! Пані Магдалино, — обзыває ся товариш від стола... — Так не годить ся на чоловіка гнівати ся... щож тут такого стало ся... чоловік працює цілий тиждень як білий віл... аби не вільно єму було випити... шклянки пива... в компанії з приятелями?...

Магда нагадала ся інакше:

— Вже тебе і поцілую, але ходи до дому, бодитина хора...

— Добре, зараз піду, ну поцілуй...

Вона запираючи в собі дух від остервіння поцілувала його...

— Ex! ну най буде і так, хоть других ти певно палкійше цілуеш... — ну слово ся сказало... я йду... панове приятелі... добранич... коли малжонка кличе, треба слухати... розумна жінка то „м'стер-дзею“ в хаті стовп... го! го! Ну! Магдусю ходім... Він встав на силу. Вона взяла його під руку і по-

ступили ся до порога..,

— Ну, а гроші? — питає Йосьо заступаючи дорогу... він держав табличку в руці...

— Які гроші? ти нехристе, хибаж я не заплатив?

— Заплатилисте то, що до півночи, а по півночи...

Петро витріщив на него осовілі очі, став шпортаги по кишениях... гроший не було, вдарив ся по чолі долонею... а далі як гримне Жида кулаком в лиці, аж той впав на землю...

— Ти брешеш... я всю заплатив і всю пропив.. хочеш... ще? на маеш... він хотів Жида копнути ногою.

Жінка його повздержала, Жид лютий, як чорт схопив ся з землі і кинув ся на робітника і може бувби пяного поконав, як би товариші від стола його не придержали.

Тимчасом Петро з Магдою вийшли на двір. Його овіяло вітром і він ще гірше ізнеміг ся. Бувби непремінно впав, як би жінка його не придержала.

— Петрусю, Петруню, на що того було, чим ми будемо цілий тиждень жити?

— А мені що до того? Гадаєш що я ціле жите буду гарувати на тебе і на твоїх бахурів?

— А хибаж то і не твої діти?

— Хто знає чиї вони... чоловік працює цілий тиждень, як віл наповняє кешеню фабрикантів своєю кервавицею, своїм потом, аби йому не можна було раз на... тиждень випити склянку пива?

Чекай, тепер йди ти заробляти... йди де хочеш мені до того нач, даю тобі волю...

— Петруню, за що мене зневажаєш, я чесна жінка...

Пі! хе! хе! хе! всі ви однакі, і така ваша мама Ева була: Жите мені затроюєш...

З тяжкою бідою виволокли ся на улицю. Небо аж горить від ясних промінів сонця, люди зглядають ся. Магда придержуєчи одною рукою хустку, що з плеча зсунула ся, піддержує з цілої сили другою рукою пяного до нестями чоловіка. Він похилив голову, шанка повернулась дашком назад, ставляє широко ноги і розшибає собою на боки....

— Чоловік працює тяжко як той віл цілий тиждень, щоби йому ще не вільно було вишпити склянку пива з приятелями...

Магда аж горить зі сорому. Довкола них зібрала ся тьма людей. Жиди сміють ся, свищуть в пальці, а оден так сильно трутів Петра з заду, що Магда не вдержала і він впав лицем на тротоар. Юрба зареготалась пекельно. Магді аж в очах потемніло. Її здавало ся, що то всі чортяки з пекла повізали і глумлять ся з неї. Вона стала підводити чоловіка з землі...

— А ти як мене ведеш, ти малпо послідна... — хотів її копнути ногою, заточив ся і впав опять. Знову регіт юрби що раз більше.

З'явив ся і поліцай, розтрутів юрбу, підтрутів задеревілу Магду і хопив його медвежою рукою за карк... до фурдоги.

Та Петро не всилі був йти. Поліцай приклікав фякра і на силу приклікав його сюди. Фякер знаткуди їхати.

— Чоловік працює тяжко, як той віл, цілий

тиждень, набиває своєю кервавицею і потом кешені фабрикантів, аби ще ему не вільно було склянки пива випити... — бурмотів Петро сідаючи на фякра. Юрба стала розходити ся, а Магда стояла серед улиці стовпом, уся задеревіла і заломила руки в розпуці.

Та в тій хвилі надбігла мала в обдертій спідничині, боса наляканна дівчина і крикнула:

— Мамо, мамо наш Віцко вже вмер.

Магда стрисла ся, начеб в ню стрілили і побігла, що сили до дому, ведучи за руку обдерту дівчину.

Пригода.

Розкажу вам, яку я раз мав пригоду, а певно' що ніхто з вас такого не зазнав. Я любив, ну і люблю ще й тепер піти на шкляночку дорогого пива... А знову не любив ніколи пити сам, лише, в товаристві. Так самому якось не смакує. А так засядемо разом, поговоримо, пожартуємо тай навіть не оглянеш ся, як час зійде от так як тепер. Хоч на дворі дощ як з цебра ле, а ми тут сидимо собі і пиво тягнемо. Бо таки най говорить хто що хоче але в товаристві і смачніше петь ся і три рази більше... Отож приходжу раз до Нафтули і оглядаю ся, чи нема кого знакомого... Як на злість нікогісенько. Я вже злий, гадаю: прийдеть ся випити одну бомбу тай до дому. А до дому страшенно не люблю скорше прийти як о дванайцятій...

Вже гадаю, треба сісти де небудь. При однім столичку одно місце порожнє, а на другому сидить якийсь панок сам, також при шклянчині.

„Чи можна?“ питаю...

„І овшім,“ прошу...

Присів я, сказав дати бомбку і пю, а тут мене аж язик свербити так хоче ся балакати. Отже зачинаю розговір з моїм сусідом і так слово по слову розповідаю йому всю тай кажу, що лише в товаристві можу випити шклянчину, дві.

А тому аж очи проясніли, тай каже: а я також так, знають: оба маємо однакові натури... Говоримо говоримо, я казав дати одну чергу, він другу, відтак він трету і четверту... я кажу, що то вже моя черга, а він ні, тай ні, каже, що страх тішить ся, що знайшов такого любого товариша, отже з зичливости для мене він платить всю...

Я знаете маю звичай випити найбільше пять бомб, а тепер гадаю собі, коли тепер трафила ся оказія, то випю і десять, як тебе гроші сверблять, то плати... ну, і п'ємо, а він все фундує... Я чую, що маю в голові. Вже і съвітло якось мені не таке і такий я стал веселий, балакучий, як вже не тямлю коли... А мій товариш все давай тай давай... Вкінци він мене перепросив на хвильку, взяв мій новісенький капелюх з кілка і вийшов, ніби то за потребою. Я чекаю і чекаю, вже й година, а мого товариша нема. Ба я вже чую, що голова мені не держить ся на карку, а за ним слід пропав...

І що на то скажете, мої панове, що я і всю мусів заплатити і вечеру за него, і мій новісенький капелюх пропав... чи не шельма то? Волів бим був, аби мене злодії були обікрали...

— Ей що то за пригода, таке не раз трафлялося, але я вам розкажу, що мені трафило ся.

Вертаю я раз пізно в ночі з імянин з моїм товарищем. На ратуши вибила перша. Ми трохи під охотою, але йдемо просто... Коло склепу Стаха стоїть на дворі його склеповий хлопець забігає нам дорогу і каже:

— Може би панове були ласкаві поступити до склену, там лежить інспектор п'яний до безпамяті і не знати що зним робити. Вже би час замкнути склеп, а нема його кому відпровадити.

Ми поглянули по собі, а мій товариш каже:

— От ходім, тай заведемо бідачиска до дому. Ще зробить яку дурницю по п'яному, та буде публіка на ціле місто... ходім...

Входимо, а він сидить при столі, опер голову і спить... Коло него непорядок... Ми стали його будити... Довго ми його тверезили, заки піднесли на ноги... ведемо... до него до дому досить далеко, дорогою таки прийшов до себе...

Приходимо під хату і пукаемо в вікно... то знову довго тревало, заки відчинило ся вікно. Його добродійка виставила голову а ми кажемо:

— Пані добродійко, пропу відчинити, привелисьмо вашого мужа до дому.

А вона Марисю, встань відчини двері пану, а до нас:

— А ви лайдаки, батяри, чоловіка мені розписываете.

— Алеж пані добродійко, ми тому не винуваті, ми...

— Драби, пянюги, як би нормальні, тоби по но-

чи не волочили ся...

Ми знову хочемо її витолковати, що ми лише з зичливости його привели, а вона хлюсть на нас помиями через вікно... Геть нас пообливала... От за твоє жито, ще тебе і бито, кажу до моого товариша, а в тій хвили і вікно зачачнило ся, а рівночасно і двері за інспектором...

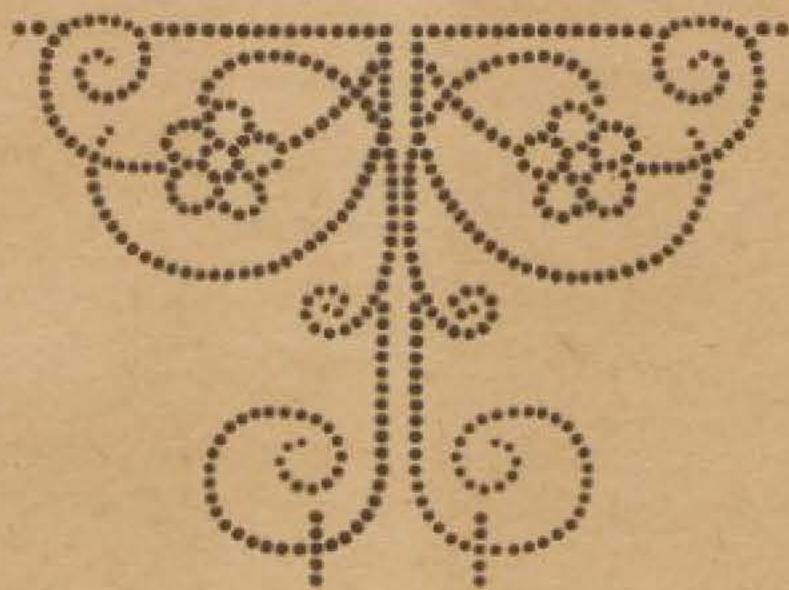
— Даруйте панове, але моя пригода, яку вам зараз розкажу, то переходить хиба весь можливе на сьвіті.

Іду я раз фякром з Золочева до Гологір. То шмат дороги, треба попасті. Заїзжаю до коршми. Дивлю ся в сінех стойть панська коляска — аж виліскує ся, а коні як звірі, фірман в ліберії, а по сінех ще і льокай крутить ся. Гадаю: ов не хто будь їде... Заїхав і я та станув побіч, злижу і випростую кости. Выходжу відтак на двір, бо в сінех дуже задуха. Дивлю ся, а той пан йде звідкись до сіний аж затачує ся в чотири боки... А під самою коршмою гноївка як ставок... Паниско заточив ся, тай як бевхне в гноївку, аж за ним забулькотіло. Я налякав ся Гадаю: втопить ся бідачиско ні за цапову душу... Приступаю скоро до гноївки і караською паниська на беріг. З тяжкою бідою витаскав його тай поставив під стіну. Гноївка з него тече, я також замазав ся цілком, але ще його тримаю, поки хто не надійде. бо може ззов впасти...

Він стоїть під стіною, дивить ся на мене, дивить, а далі як не лусне мене кулаком поза уха, аж мені капелюх злетів з голови...

— А ти свине, кажу, то ти мене ще беш? І з лютости гоп мого паниска назад в гноївку, аж за ним забулькотіло, а сам кричу на службу: Гей там! Льокаї йдіть ратуйте пана, бо втопить ся...

Ті зараз прибігли, а я підйомив капелюх і пішов до коршми вмити ся...

Чародійна рожа і Перстень	20	н.
Оповідання про Григорія	20	„
Чого учив Христос	15	„
Кароля, прегарна повість з життя дівчини, 160 сторін	40	„
Убійники, гарна драма в 5-діях, II видане	25	„
Гореслав, істория про сина Геновефи, його жите і страсти	25	„
О двайцяти таблицях, байки	30	„
Серце чоловіка съянтиною Бога, або осідком дівола	15	„
Історія про сироту Івася	15	„
Пісні про Канаду і Австрію та М. Січинського, 5-ти побільшene відане	40	„
Славні пророцтва Арабської цариці Михальди	30	„
Жк утік Січинський • Діброзви	10	„
Коли легше буде	5	„
Грішниця, гарне оповідане	5	„
Злочин і злочинці	10	„
Що думають соціялісти	10	„
Причта про воду	5	„
Оборонець проститутки	5	„
Новий збірник народних пісень, дум, думок, коломийок і пісень весільних	25	„
Що стало ся з Рудольфом, про жите і загадочну смерть архікнязя Рудольфа з 26 образками	30	„
Елісавета, правдива історія про жите Елісавети, її поводжене і мученичу смерть, 192 сторін з образками	60	„
Конець Титаніка, брош.	40	„
Петрій й Довбушуки, гарна повість в II частих, 300 стор.	85	„
Пригода шляхтича Чваньківського на полі й на морі, опр. 56	56	„
Порадник як писати любовні листи	25	„
Лист Божий	10	„
Куди ідеш Господи? (Quo Vadis?) оповідане з часів переселення християн, з образками	50	„
Найкрасні руські пісні	20	„
Пів коли казок	20	„
Байки	30	„
Товаришська забава	25	„
Український співаник, опр.	60	„
Іван Дурак, історія о трох братих Пропустиш окорь—не вгасиш народне оповідане	25	„
Історія про Луця Заливайка і его сина, з образками, в додатку Гриць Шпачок	25	„

Ruska Knyharnia

850 Main st.

Winnipeg, Man.

Жадайте охваченого числа!

Приймається передплата на тижневу ілюстровану часопись

„Канадійські Вісти“

Ціллю нашої часописи є давати українському народові правдиву просвіту, підносити його в занепаду морального і культурного, ширити національну свідомість і поставити його на рівні з іншими культурними народами.

В „Канадійських Віснях“ поміщаємо крім поучаючих статей вісти із життя Українців в Галичині, на Буковині, в російській Україні, в Сполучених Державах, в Бразілії та в Канаді; дальше подаємо короткі огляди найважливіших подій з цілого світа, поміщаємо ріжні поради і інформуємо про видання нових книжок. Для розвеселення Ви Читачів отираємо в нашій часописі „Веселий куток“. В „Додатку“ друкуємо гарну і заїмаючу повість.

Нашу часопись прикрашаємо ілюстраціями з світових подій. Крім того на всікі запити наших передплатників подаємо безкористно поради.

Політика входить в програму нашого Видавництва о стільки, о скільки, вона торкається нашого національного життя.

Полемік (сварок і лайок) не поміщаємо. Дописи радо поміщаємо, але тільки ті, що обговорюють загальну справу, яка торкається нашого національного або громадянського життя.

„Канадійські Вісти“ є органом „Руської Книгарні“. Виходять раз в тиждень в четвер.

Річна передплата виносить 1 долар на рік.

Кожному передплатникові дамо премію.

Передплату треба висилати на адресу:

„KANADIJSKI VISTY“

P. O. Box 3628 B.

Winnipeg, Man.